ИСТИҚЛОЛ АЙЁМИНГИЗ МУБОРАК БЎЛСИН!

Илм ўзни билмакдир

Ма'рифат

MA'RIFAT • ХАЛҚ ЗИЁЛИЛАРИ ГАЗЕТАСИ • معرفت

1931 йилдан чиқа бошлаган | 1996 йил 31 август, шанба | Баҳоси сотувда эркин нархда. | № 65 (6762)

Даъват

ОЗОДСАН, УЛУҒСАН, ИЙМОНИНГ ПОК, ВАТАНИМ МАНИМ, ИСТИҚБОЛИНГ ПОРЛОҚ ЭЛ БЎЛ, МАРД БЎЛ, ЎЗБЕГИМ!

И. КАРИМОВ.

Ибрат

Янги ўқув йили арафасида Самарқанд вилоятининг Тайлоқ тумани ўқувчилари қурувчилардан ажойиб совға олишди. Барча қулайликларга эга бўлган 350 ўқувчига мўлжалланган мўҳташам мактабга гимназия мақоми берилди. Илм маскани қошидаги каттагина стадион ҳашар йўли билан бунёд этилди. Билим масканларидан янги 4 таси жадал суръатлар билан қурилмоқда.

ҲОЗИРГИ БОСҚИЧДА ДЕМОКРАТИК ИСЛОҲОТЛАРНИ ЧУҚУРЛАШТИРИШНИНГ МУҲИМ ВАЗИФАЛАРИ

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ОЛИЙ МАЖЛИС VI СЕССИЯСИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Ҳурматли халқ депутатлари!

Қадрли дўстлар!

Олий Мажлиснинг VI сессияси улуғ байрамимиз - Ўзбекистон мустақиллиги куни арафасида ўтмоқда.

Бундан беш йил муқаддам мана шу бинода, мана шу юксак минбар орқали Ўзбекистоннинг мустақиллиги ва суверенитетини эълон қилган эдик. Ўз келажагимизни ижтимоий йўналишдаги бозор иқтисодиётига асосланган очиқ демократик давлат барпо этишдан иборат, деб қатъий азму қарор этганимизни маълум қилган эдик.

Бу табаррук кун Ўзбекистоннинг кўп асрлик тарихидан порлоқ саҳифа бўлиб жой олди.

Мустақиллик бизни мустабид ва мафкуралашган тузум кишанларидан озод қилди, ўзбек халқига ўз юртида бошини баланд кўтариб юриш, ўз маданияти ва анъаналарини, қадр-қиммати, дини ва эътиқодини, она тили ва маънавиятини қайта тиклаш имконини берди.

Мустақиллик ва суверенитет жаҳон ҳамжамиятига кириб боришимизга, барча давлатлар билан тенг ҳуқуқли ва ўзаро манфаатли муносабатлар ўрнатишимизга имконият яратди.

Мустақиллик улкан табиий, минерал-хомашё, инсоний, ишлаб чиқариш ва интеллектуал ресурсларимиздан ҳамда юртимиз салоҳиятидан энг аввало ўз халқимиз манфаатлари йўлида оқилона фойдаланишимизга шароит яратди.

Мустақиллик иқтисодиётни, ижтимоий соҳаларни, жамият ҳаётининг барча жабҳаларини ривожлантиришга, ислоҳ қилишга катта туртки берди.

Фақатгина истиқлолнинг ҳаётбахш заминида янги демократик қадриятлар илдиз отишига, инсон ҳақ-ҳуқуқлари ва унинг эрки асосий бойлиги бўлган ҳуқуқий давлат ва фуқаролар жамиятига мос келадиган янги замонавий сиёсий, ҳўжалик ва жамоа тузилмалари қарор топишига имкон туғилди.

Бир сўз билан айтганда, истиқлол биз учун тараққиётнинг бутунлай янги, кенг уфқларини очди. Ўз келажагимизни ўз қўлимиз билан яратадиган бўлдик. Ҳаётимиз ва умумий хонадонимизни миллий манфаат ва қадриятларимизга, умумэътироф этилган демократик мезонларга монанд қилиб қуришдек ноёб тарихий имкониятга эга бўлдик. Бу жуда катта бойлик. Биз унинг қадрига етишимиз, кўз қорачиғидек асраб-авайлашимиз керак.

Энг аввало, сиз - халқ вакилларини ана шу табаррук байрам билан табриклашга ижозат бергайсизлар!

Муҳтарам ватандошлар!

Ўтган беш йил тарих учун бир лаҳза бўлса-да, биз учун бутун бир давр ҳисобланади. Зеро, мана шу беш йил ичида биз бошқа мамлакатлар ўн юз йиллар мобайнида ўтадиган йўлни босиб ўтдик.

Улкан синовлар, қийинчиликларни бошдан кечирдик. Ҳаётимизнинг энг машаққатли йиллари ортда қолди. Ўзбекистон собиқ Иттифоқ мамлакатлари орасида биринчилардан бўлиб кенг миқёсли ислоҳотлар йўлига, жамиятни тубдан ўзгартириш ва янгилаш йўлига кирди.

Биз ўтмиш ва бугунги кунимизни тўғри, холисона баҳолай олдик, қийинчиликларга бардош бериб, ўтиш даврининг мураккаб муаммоларига оқилона ечимлар топдик.

Биз зўравон империя ва мустабид тузум ҳалокатидан кейин мамлакатимизда юзага келган иқтисодий, ижтимоий-сиёсий, ахлоқий-маънавий вазиятни чуқур англаган, аниқ ҳаракат дастурини ишлаб чиққан ҳолда жамиятни янгилашга киришдик.

Биз барқарор бозор иқтисодиётига, очиқ ташқи сиёсатга асосланган қудратли ҳуқуқий демократик давлат ҳамда фуқаролар жамияти қуришни олдимизга мақсад қилиб қўйган эдик. Бозор муносабатларига ўтишнинг ўзига хос ва ўзига мос моделини ишлаб чиққан, мўлжалларни аниқлаб, устувор йўналишларни танлаб, босқичларни белгилаб олган эдик.

Хўш, ўша мақсадларимиз амалга ошдими? Танлаган йўлимиздан олга кетмоқдамизми? Биз бугун мана шу саволларга жавоб беришимиз лозим.

Беш йиллик якунларини танқидий кўз билан баҳолаган ҳолда, шуни алоҳида мамнуният билан қайд этмоқчиманки, ўтган давр мобайнида ислоҳотлар, янгиланиш, тараққиёт дастурларимизни жорий этиш бўйича жуда катта ишлар қилинди.

Ижозатингиз билан мана шу натижа ва якунлар ҳақида батафсилроқ фикр юритмоқчиман.

Ижтимоий-сиёсий соҳада: биринчи ва энг муҳим ютуғимиз шу бўлдики, ижтимоий-сиёсий барқарорликни, тинчликни, миллатлараро тотувликни таъминладик, жамиятнинг кўпмиллатлилик асосида шаклланишига шароит яратдик.

Бугунимиз ва эртанги кунимиз учун катта аҳамият касб этадиган бу қадриятларнинг маъносини англаш халқимизнинг қонқонига сингиб кетгани ғоят муҳимдир.

Халқнинг ҳаётий тажрибаларига, миллий ва маданий анъаналарига мос тушадиган ҳақиқий демократия тамойиллари қарор топмоқда. Умуминсоний қадриятларнинг устуворлиги тобора мустаҳкамланмоқда, янги демократик мезонлар ҳаётимизга тобора чуқурроқ кириб бормоқда, инсон ҳақ-ҳуқуқлари ва эрки Конституция билан кафолат топмоқда. Миллати, дини, сиёсий эътиқодидан қатъи назар, ҳар бир фуқаро тенг ҳуқуқга эгадир. Одамлар Ўзбекистон ўзларининг умумий хонадони эканини тобора теран англамоқдалар.

Ўзбекистон ҳудудида 120 дан ортиқ миллат ва элат вакиллари тинч-тотув яшаётганидан фахрланамиз. Ўғил-қизларимиз, ёшлар олий ўқув юртларида, мактабларда 8 тилда таълим олишмоқда. Кўплаб тилларда газеталар чоп этилмоқда, телекўрсатувлар, радиоэшиттиришлар олиб борилмоқда. Умумий сони юзга яқинлашиб қолган маданий-маърифий миллий марказларнинг халқ орасида нуфузи ошиб бормоқда. Фуқароларнинг диний эътиқод эркинлиги ҳуқуқига амал қилинмоқда - республикада 14 та диний конфессия фаолият кўрсатмоқда.

Иккинчи хулоса. Мустақиллик йиллари ҳокимиятни тармоқларга ажратиш асосида миллий давлатчилик пойдеворини барпо этиш борасида тинимсиз

(Давоми 2-бетда).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИНИНГ ҚАРОРИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримовни «Мустақиллик» ордени билан мукофотлаш тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси мустақилликни қўлга киритиши ва уни мустаҳкамлашдаги, миллий давлатчиликни барпо этишдаги, жамиятни ривожлантиришнинг ўзига хос йўлини ишлаб чиқиш ва уни амалга оширишдаги, сиёсий барқарорлик, фуқаролар тинчлиги ва тотувликни таъминлашдаги буюк хизматлари учун, Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг беш йиллиги шарафига Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримов «Мустақиллик» ордени билан мукофотлансин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Раиси Э. ХАЛИЛОВ.

Тошкент шаҳри,
1996 йил 29 август.

БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИНИНГ ОЛТИНЧИ СЕССИЯСИ ТЎҒРИСИДА

АХБОРОТ

29 август куни Тошкентда Биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг олтинчи сессияси ўз ишини бошлади. Сессия ишида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов иштирок этди.

Мажлислар залида Ўзбекистон ҳукумати аъзолари, республика ташкилоти раҳбарлари, хорижий давлатлар дипломатик корпуси элчилари ва вакиллари, халқаро ташкилотлар намояндалари, хорижий ва республика оммавий ахборот воситаларининг мухбирлари ҳозир бўлдилар.

Сессияни Олий Мажлис Раиси Э. Халилов бошқарди.

Сессия мандат комиссияси раиси Ш. Мирзиёев маърузасини тинглади. Шундан сўнг депутатлар сессия ишчи органи — котибиятни туздилар, кун тартибини тасдиқладилар.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов сессияда катта нутқ сўзлади.

Сессия «Буюк хизматлари учун» ордининг таъсис этиш тўғрисида қонун қабул қилди, давлат мукофотлари тўғрисидаги қонунга бир қанча тузатишлар киритди.

(Давоми 3-бетда)

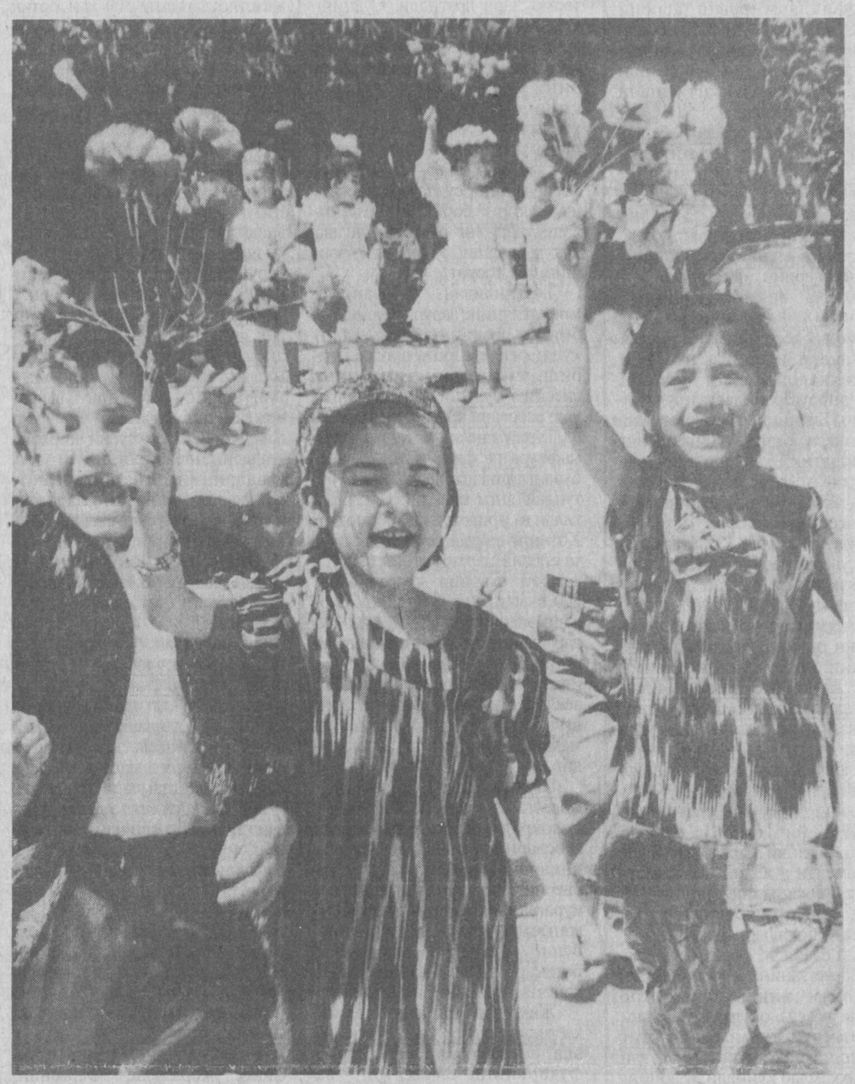

Ҳурриятнинг ҳур фарзандлари.

БЕШ ЁШИНГ

Беш ёшида яхши ўғил,
болаларга бош бўлар,
Ота-онасин орзуси, ҳам
кипригу қош бўлар,
Доноларнинг ўгитини,
фаҳмлайди дилидан,
Не яхшилик келса қилур, агар
келса қўлидан.
Дунёда энг улуғ ишлар беш
рақамдан бошланар,
Беш қитъада тинчлик учун
дадил қадам ташланар.
Қутлуғ бўлсин Истиқлолжон
сенинг қутлуғ беш ёшинг,
Қодир оллоҳ мадад бериб
омон сақласин бошинг.

Бекмурод ХОЛБЎТАЕВ,
Косон туманидаги 40-ҳунар билим юрти ўқитувчиси.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИНИНГ ҚАРОРИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримовнинг нутқи юзасидан

1. Олий Мажлис шуни таъкидлайдики, Ўзбекистон Республикаси мустақил ривожланишининг ўтган беш йилида иқтисодий ва сиёсий тизимларни ислоҳ қилишга, давлатчиликни шакллантириш ва мустаҳкамлашга, барча ижтимоий жараёнларни демократлаштиришга, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва ҳурматлашга, зарур ҳуқуқий асосларни яратишга қаратилган дадил ва собитқадам йўл амалга оширилди.

Амалга оширилаётган ички ва ташқи сиёсат натижалари Ўзбекистоннинг халқаро эътироф этилишида, ялпи миллий маҳсулотнинг барқарор ўсишида, инфляциянинг тўхтатилишида, иқтисодиётни барқарор ривожлантириш ва халқ фаровонлигини ошириш учун мустаҳкам асос яратилишида намоён бўлмоқда.

2. Иқтисодий ва сиёсий ислоҳотларни, суд тизимини ислоҳ қилишни чуқурлаштириш юзасидан Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримовнинг маърузасида баён этилган ҳаракат дастури амалга оширилаётган ислоҳотларнинг изчиллигини яна бир бор илмий асосда тасдиқлайди ҳамда барқарор ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётига, ошкора ташқи сиёсатга асосланган кучли демократик ҳуқуқий давлатни ва фуқаролар жамиятини қуриш вазифаларига жавоб беради.

3. Қонунларни тайёрлашнинг истиқболга мўлжалланган режаларини ишлаб чиқишда Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримовнинг маърузасида баён этилган дастурий қоидаларга асосланиш зарур деб ҳисоблансин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Раиси Э. ХАЛИЛОВ.

Тошкент шаҳри,
1996 йил 29 август.

МУСТАҚИЛЛИК СУРАТИ

Ватан, Истиқлол, Мустақиллик деганда, бугун биз нималарни англаймиз? Хоразм вилояти Янгибозор туманидаги 19-мактабнинг адабиёт ўқитувчиси Гавҳархон Ибодуллаева билан бўлган суҳбатимиз шу ҳақда.

— Халқимиз узоқ кутган кунларга етди. Бугун Мустақиллик, Истиқлол каби сўзлар нутқимиз мулкига айланди. Лекин Мустақилликни амалда кўпроқ, эъзозлашимиз бирламчи, шундай эмасми? Сиз бу саволга ўз соҳангиз бўйича жавоб берсангиз?

— Туйғуной опа, сўз бошлашдан олдин, келинг, бир иборани дилдан, юракдан кечирма тарзда утказайлик. «Авлодларга биздан озод ва обод Ватан қолсин». Бу ибора яшиндай чақнаб хаёлингиздан ўтмадими? Заҳматкаш элимиз жон чекиб мустаҳкамлаётган бугунги озод Ватанни аслида кимнинг қўлига бермоғимиз, қандай авлодга қолдирмоғимиз керак?

Худди шу нуқтадан тутсак, бугунги кунда халқ таълими тизимига қўйиладиган давр талабининг залвори қанчалик оғир тош босишини тасаввур қилиш қийин эмас. Айниқса, иқтисодий ислоҳотлар, миллий ўзликни танишлар, мафкуравий янгиланишлар, бозор муносабатлари ҳар бир соҳага чуқур кириб бориши, жар ёқасига келиб қолган экологик муаммолар силсиласида кечаётган кунларимиз ўқитувчининг зиммасига янада улкан масъулият юклайди. Демак, ўз-ўзидан равшан бўладики, инсофли, диёнатли, Ватаннинг эртаси учун қайғурувчи, ташвиш чекувчилар, энг биринчи галда ўқитувчилар бўлмоғи керак. Негаки, бошқа касблар самарасини бир кун, бир ой, нари борса, бир йилда сезиш мумкин. Лекин таълим-тарбия жараёнидаги самаралар йиллар маҳсули. Бунда йўл қўйилган ҳар бир хато жуда қимматга тушади. Уни ўлчашга тошу тарозу тополмайсиз.

— Сиз адабиёт ўқитувчисисиз. Бошқа ўқув предметларини ўрганиш давомида тарбиявий фаолият у ёки бу тарзда амалга оширилади. Лекин адабиёт дарслари шу фаннинг ўзи гўё ҳар томонлама комил инсонни яратишда моҳияти ва имконияти чегарасиз. Сиз бу нарсаларни қалбингиздан ҳис этсангиз керак.

— Инсоният маънавий такомил жараёнига юз тутганидан буён адабиётга кимлар, қай донишлар, қанчадан-қанча пурмаъно нисбатлар айтмади, дейсиз. Адабиётга берилган барча баҳою, ташбеҳларни рад этмаган ҳолда мен ҳам ўзимча ўй суриб, адабиётни туйғулар дарси, эҳтиросларни дарси дегим келади. Негаки ёш қалбга ташланган илк чўғ ўзни, ўзликни англаш айнан шу дарсдан бошланади.

(Давоми 3-бетда)

ЖУМЛАДА ЖАҲОН

❀ Ўзбекистон Мустақиллигининг беш йиллигига бағишлаб ўтказилган «Ўзбекистон — Ватаним маним» қўшиқлар кўрик-танлови ниҳоясига етди. 28 август куни Тошкентдаги Халқлар дўстлиги саройида мазкур танлов ғолиблари ва қатнашчиларининг катта концерти бўлди. Унга Президент Ислом Каримов ташриф буюрди.

❀ Мамлакатимизда теннисни тарғиб қилиш ва ривожлантиришга, халқлар ўртасида дўстлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлашга қўшган катта ҳиссаси учун «ИТП Лимитед» компанияси президенти, халқаро теннис турнирлари ташкилотчиси Сассон Какшурига Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони билан «Дўстлик» ордени берилди.

❀ Чикагода ўтган демократик партия съездида Билл Клинтон Демократик партиядан АҚШ Президенти лавозимига иккинчи муддатга ягона номзод сифатида кўрсатилди. Б. Клинтоннинг машҳурлик даражаси республикачи талабгор Доулникидан етти поғона юқори экан.

ММММ ХАБАРЛАРИ

ҚИЗИҚДАН-ҚИЗИҚ ГАПЛАР

Темур йили... Соҳибқирон сиймоси... Улуғворлик... Тантана... Бундан-да ортиқ садоқатни топиб бўлармиди дунёда?

Жумлаларга кўз тикасиз. Улар худди маржонга ўхшаб кетаркан яхшироқ тикилсангиз... Демишларки, Ғузорда Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига атаб китобхонлар анжумани яқиндагина ниҳоя топди. Унда, айниқса ўқувчи Ҳасан Муҳаммадиев узи ёзган «Саркарда бобо» шеърини ўқиб, ҳаммани ўзига қаратди. Яна ҳаваскор ҳофизлар хониши еру кўкка таралиб кетди... А. Ориповнинг «Соҳибқирон» шеърий драмаси асосидаги саҳна кўринишлари эса анжуманда узукка кўздек бўлди.

«UZUN NAVOLARI»

Uzun tumani madaniyat bo'limi qoshida ana shu nomdagi maxsus guruh tuzildi. Guruh tarkibida N. Hoshimov, A. Murodov kabi xushovos xonandalar xizmatda bo'lishmoqda. Shu kungacha madaniyat jonkuyarlari J. Pirnazarov, B. Omonov nomli jamoa xo'jaliklarida xizmatda bo'lishdi.

ЯПРОҚЛАР ҚАРСАК ЧАЛАДИ

Табиатни севиш ҳамманинг ҳам қўлидан келавермайди. Бунинг учун одамга жуда катта юрак керак. Лекин табиатга астойдил муҳаббат қўйсангиз сира кам бўлмайсиз. Ҳа-ҳа, бир чимдимгина муҳаббатингиз, меҳрингиз эвазига у бир умр бошингизни силайди. Мана, ўтган йили Бўз туманидаги 18-ўрта мактаб директори М. Қиргизов ташаббуси билан мактаб теварагига 300 туп терак экилганди.

Қаров ниҳоятда қойиллатилганиданми, ҳозир кўчатлар анча бўй кўрсатиб қолди...

Куз шабадасида яхшила-аб қулоқ солсангиз, терак япроқлари шитир-шитир қилиб, хурсандлигидан қандайдир ёқимли бир қўшиқ куйлаётгандек бўлаверади. Бунақа сир-синоатларнинг асл маъносини эса фақат Муҳаммаджон Қиргизов тушунади.

**МУАЛЛИФЛАР:
Ҳ. РУСТАМОВ,
М. KARIMOVA,
К. ҲАМРОҚУЛОВА.**

Эртага — Билимлар куни!

БОЛАЛАРНИ СЕВАМАН

Мана, барчамиз интиқ бўлиб кутаётган — биринчи қўнғироқ чалинадиган дақиқалар ҳам етиб келди. Барча илм даргоҳларида таълим оладиган талабалардан тортиб, мактаб остонасига илк маротаба қадам қўяётган болажонларгача барча-барча бу кунни айрича қувонч билан қаршилайди.

Юртимиз мустақилликка эришгандан сўнг Билимлар куни қўшалоқ байрамга айланиб кетди. Ҳа, байрам устига байрам.

Айни шу кунларда дорилмуаллимни битириб, эзгу ниятлар билан келажак авлодга зиё тарқатишга шошилаётган ёш мутахассисларнинг қалбида қандай туйғулар кечмоқда экан? Шу мақсадда жамоатчи мухбиримиз пойтахтимизнинг Чилонзор туманидаги 173-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси Зуҳра Баҳромова билан суҳбатлашди.

— Зуҳрахон, мана бугун сиз бошланғич синф ўқитувчиси деган шарафли номнинг соҳибисиз. Айтинг-чи, Билимлар кунини қандай туйғулар ила кутиб олмоқдасиз?

— Албатта, кучли ҳаяжондаман. Мен ёш болаларни жуда севаман. Шунинг учун биринчи қўнғироқ куни болажак ўқувчиларимнинг юзларида табассум билан мактабга илк маротаба кириб келишларини кўриш ва уларни кутиб олиш менга қувонч ва завқ бағишлайди.

— Сиз биринчи кундан таълим ва тарбия масаласига қандай ёндашмоқчисиз?

(Давоми 4-бетда).

ҲОЗИРГИ БОСҚИЧДА ДЕМОКРАТИК ИСЛОҲОТЛАРНИ ЧУҚУРЛАШТИРИШНИНГ МУҲИМ ВАЗИФАЛАРИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

меҳнат қилиш даври бўлди.

Эски маъмурий-буйруқбозлик тизими ҳамда унинг ҳокимият ва бошқарув органлари барҳам топди. Давлат ҳаётининг янги демократик, ҳуқуқий асослари яратилди.

Давлат тушунчаси, унинг маъно-моҳияти тубдан ўзгарди. У ислоҳотларнинг бош ташаббускори ҳамда уларни мувофиқлаштирувчи асосий кучга айланди. Давлат бозор иқтисодий муносабатларига вазминлик билан, пухта ўйланган ҳолда, босқичма-босқич ўтишни амалга оширмоқда.

1992 йил декабрида Узбекистон Республикаси Конституциясининг қабул қилиниши мамлакатимиз ҳаётида улкан сиёсий воқеа бўлди. Ҳеч бир давлат ўзининг Асосий қонунида давлат ва жамият қурилишининг тамойилларини, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини, жамият тараққиётининг иқтисодий асослари ва стратегик йўналишларини мустаҳкамламасдан туриб, ҳақиқий суверен давлат бўла олмайди. Бизнинг Узбекистон Республикаси Конституцияси энг демократик, халқаро миқёсда эътироф этилган меъёр ва талабларга жавоб беради, дейиш учун тўла асосларимиз бор.

Бугунги кунда Конституциямиз суверен давлатимизни қонуний-ҳуқуқий жиҳатдан шакллантиришнинг асоси бўлиб қолди.

Халқимизнинг ўз хоҳиш-иродасини эркин ифода этишини таъминловчи сайлов тизими шаклланди ва қонун билан мустаҳкамланди. Жумладан, дунёдаги энг ривожланган демократик давлатларда ҳам бизнинг «Сайловчилар ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида»ги Қонунимизнинг ўхшаши деярли йўқ.

1994 йил охирида тарихимизда биринчи марта мамлакат парламенти - Олий Мажлисга, маҳаллий вакиллик органларига очиқ, демократик сайловлар ўтказилди. Сайловлар халқимизнинг сиёсий савияси, фаоллиги юксалиб бораётганини намойиш этди.

Қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва судлов тизими - яъни ҳокимият тармоқларининг бўлиниши қонуний жиҳатдан мустаҳкамлаб қўйилди. Уларнинг ҳар бирида қонуний асосда авторитаризм ва тоталитаризм зўравонликларини истисно этувчи ҳақиқий демократик меъёр ва тартиблар жорий этилди.

Ижроия ҳокимияти органларининг иш йўсини тубдан ўзгарди: улар режалаштириш ва тақсимлаш ҳуқуқидан маҳрум этилиб, кўпроқ иқтисодий сиёсатни мувофиқлаштириш билан шуғулланиб, қонун доирасида фаолият кўрсатмоқда. Тўғатилган вазирликлар ўрнида бозор шароитларига улардан кўра тезроқ мослашадиган хўжалик бирлашмалари, уюшмалар, корпорациялар, холдинг компаниялари вужудга келди.

Республика ва маҳаллий ҳокимият ва бошқарув органларининг ваколатлари чегараланди. Жойларда вакиллик ва ижро этувчи ҳокимият институти - ҳокимлик лавозимлари жорий этилди. Уларнинг ваколат доираси ичил равишда кенгайиб бормоқда.

Халқимизнинг тарихий анъаналари ва тафаккур тарзига мувофиқ, фуқаролар ўз-ўзини бошқарувининг муҳим жамоатчилик органи - маҳалланинг мавқеи қайта тикланди. Маҳалла одамлар ўртасида яхши қўшничилик, узаро ҳурмат ва инсонпарварлик муносабатларини тарбиялашда катта аҳамият касб этмоқда. Маҳалла қўмиталари аҳолининг эҳтиёжманд табақалари манфаатларини ҳимоя қилиш ва уларга ёрдам кўрсатишда хайрли ишларни амалга оширмоқда.

Давлат томонидан қўллаб-қувватланаётган турли нодавлат жамоатчилик тузилмалари тармоғи ҳам кенгайиб бораётир.

Учинчи - энг муҳим ютуғимиз шундан иборатки, барча фуқароларнинг қонун олдида ҳуқуқий тенглигини ҳамда қонуннинг ҳамма нарсадан устунлигини кафолатловчи ҳуқуқий давлатни шакллантиришнинг мустаҳкам асоси яратилди.

Узбекистонда давлат ҳаёти, ижтимоий-сиёсий, ижтимоий-иқтисодий ҳаётнинг барча соҳалари мустаҳкам ҳуқуқий асосда қурилмоқда. Беш йил мобайнида бу борада қабул қилинган қонунчилик ҳужжатларини санаб ўтишнинг ўзиёқ анча вақтни олган бўлур эди. Қонун, маъмурий-буйруқбозлик тизимининг тазйиқ ва зўравонлигидан фарқли ўлароқ, жамиятни бошқаришнинг самарали воситасига, ҳамма органлар фаолияти, ҳар бир фуқаро ҳулқ-атворининг мезонига айланмоқда.

Бошқача айтганда, мустақиллик йилларида мамлакатимизда инсон ҳуқуқлари ва эркинлигининг устунлигидан келиб чиқадиган, халқаро миқёсда қабул қилинган янги юридик тамойил ва талабларга асосланган кенг ҳуқуқий муҳит вужудга келтирилди. Биз тоталитар тузумнинг тазйиқ ва зўравонлигидан ҳуқуқий меъёрлар сари улкан қадам ташладик. Бу эса инсоннинг давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари, шунингдек, барча мулк шаклларига асосланган маъмурий- хўжалик тузилмалари билан турли-туман муносабатларини йўлга қўйишда яққол намоён бўлмоқда.

Узбекистондаги ҳуқуқий ислоҳотларнинг асосий мақсади суднинг алоҳида ва мустақил ҳокимият тармоғи сифатидаги мавқеини қайта тиклаш ғояси бўлди. Суд ҳокимиятининг янги тармоқлари яратилди. Суднинг ваколатлари сезиларли даражада кенгайтирилди. Фуқароларнинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатларини суд орқали ҳимоя қилишни кафолатлашнинг ҳуқуқий меъёрлари шакллантирилмоқда. Эндиги муҳим вазифа - ана шу меъёрларнинг судлов амалиётига изчил кириб боришини таъминлаш, уларнинг одамлар онгида чуқур ўрнашиб қолишига эришишдан иборат.

Тўртинчидан, ҳақиқий демократиянинг зарур ва қонуний белгиси бўлган туб маънодаги кўп партиялиликни шакллантириш учун жамиятимизнинг сиёсий тузумини мутлақо янгилаш асослари яратилди.

Турли сиёсий ташкилотлар, мафкура ва фикрларнинг ранг-баранглилигига асосланган, бутунлай янги сиёсий тузум яратилди ва у ривожланиб бормоқда. Ҳозирги вақтда республикада 4 та сиёсий партия ва ижтимоий ҳаракат фаолият кўрсатмоқда, 200 га яқин жамоатчилик бирлашмалари рўйхатдан ўтган. Булар - давлат ва жамият масалаларини ҳал этишда тобора фаол иштирок этаётган касаба, ёшлар, аёллар, фахрийлар уюшмалари, шунингдек, жамоатчилик жамғармалари ва ташкилотларидир.

Шундай қилиб, ислоҳотлар жараёнида республикада янги демократик сиёсий тузумнинг асослари яратилди, деб хулоса чиқариш мумкин. Бу тузум сиёсий ташкилотларнинг, мафкура ва фикрларнинг турли-туманлиги асосига қурилган бўлиб, давлат ва жамиятни бошқаришда фуқароларнинг кенг иштирокини таъминлайди.

Жамиятимизнинг сиёсий ҳаётидаги энг муҳим ютуғимиз эса - ҳар бир инсон ва фуқаронинг тафаккури ва дунёқараши ўзгараётгани, унинг сиёсий ва ижтимоий онги, умумий савияси изчил равишда юксалиб бораётганидир. Биз энди беш йил олдинги одамлар эмасмиз. Бу ҳақиқат жамиятимизнинг турли жабҳаларида яққол намоён бўлмоқда. Буни кўрмаслик, сезмасликка олишнинг иложи йўқ.

Мустақиллик йиллари мобайнида иқтисодиёт соҳасида ҳам теран ўзгаришлар рўй берди. Кейинги пайтда биз, бу соҳадаги ишлар аҳволини бир неча бор таҳлил этиб, амалга оширилаётган ўзгаришларга, иқтисодий ислоҳот натижаларига баҳо бердик. Шу боис, бу борадаги асосий якунларга қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.

Биринчидан, иқтисодий муносабатларда, айниқса мулк масалаларида туб ўзгаришлар амалга оширилди. Мулкни хусусийлаштириш ва давлат тасарруфидан чиқариш дастурини амалга ошириш натижасида, мамлакатимизда ҳақиқий кўп тармоқли иқтисодиёт шакллантирилди, нодавлат сектор мустаҳкамланди ва у иқтисодиётимизда фаол рол ўйнай бошлади.

Иккинчидан, хўжалик юритишнинг маъмурий-буйруқбозлик усули, режали бошқариш ва тақсимлашнинг ўта марказлашган тизимига барҳам берилди, иқтисодий рағбатлантиришга, корхоналарнинг иқтисодий эркинлигига ва рақобат тамойилларига асосланган бозор механизмлари тобора кенг жорий этилмоқда.

Учинчидан, бозор инфраструктураси умуман шакллантирилди, янги банк, молия, солиқ тизимлари, фонд ва товар - хомашё биржалари, суғурта, аудиторлик, лизинг компаниялари ва бошқа бозор тузилмалари тармоғи барпо этилди, қимматли қоғозлар бозори фаолиятини қучайтириш чора-тадбирлари кўрилмоқда.

Тўртинчидан, ўзимизнинг миллий пул тизимимиз яратилди, сўм мамлакатимизда ягона тўлов воситаси бўлиб қолди. Миллий сўмимиз бугунги кунга келиб барқарор, жорий операцияларда эркин алмашиниш қувватига эга бўлган пул бирлигига айланди.

Бешинчидан, иқтисодий ва молиявий барқарорликка эришилди, инфляция даражаси кескин пасайди, ишлаб чиқаришнинг пасайиши тўхтатилди. Иқтисодий ўсишни таъминлаш ва биринчи навбатда чет эл сармоясини жалб этиш асосида инвестиция фаолиятини ривожлантириш йўллари белгиланди.

1996 йилнинг биринчи ярмидан бошлаб Узбекистонда иқтисодиётнинг барқарор юксалиши ва аҳолининг турмуш даражаси яхшиланиши кўзга ташланган барчамизга мамнуният бахш этади, албатта.

Олтинчидан, иқтисодиётнинг тузилма жиҳатидан янгиланиши таъминланмоқда, республиканинг ёнилғи-энергия мустақиллигига эришилди, ўзимизнинг ташқи бозорда рақобат қилишга қодир бўлган тайёр маҳсулотимиз улуши ошмоқда, саноат ва қишлоқ хўжалигининг бутунлай янги - автомобилсозлик, микробиология, ғаллачилик соҳалари барпо этилди. Импортнинг ўрнини босадиган маҳсулотларнинг 500 дан ортиқ хили ўзлаштирилди, хорижий сармоядорлар иштирокида иқтисодиётимиз тузилмасини тубдан ўзгартирадиган йирик сармоя лойиҳалари муваффақият билан амалга оширилмоқда.

Бу ўринда, шу йил июнь ойида Ўзбекистон автомобилсозлигининг тўнгичи - «УзДЭУавто»нинг ишга туширилишини алоҳида қайд этмоқчиман ҳамда бу ишда бевосита иштирок этган барча кишиларга самимий миннатдорчилик билдирмоқчиман.

Иқтисодий ислоҳотларнинг энг муҳим якунларидан бири - аксарият юртдошларимизда мулкка эгалик, мулкдорлик туйғусининг уйғониши ва ривожланиши жараёни, ўрта қатлам, кичик ва хусусий корхона эгаларининг, мулкнинг, ер участкаларининг, акцияларнинг, бошқа қимматли қоғозларнинг, ҳуллас, даромад келтирадиган мулкнинг шаклланишидир.

Энди ижтимоий-маънавий соҳада демократик янгиланишларнинг асосий натижалари ҳақида тўхталсак.

Биринчидан - миллий маънавият ва ахлоқнинг тикланиши учун барча шароит яратилди. Жамиятимизни ислоҳ қилиш ва янгилаш бошланғичи туфайли инсон маънавияти, юксак ахлоқ ва маданиятининг қудратли қатламлари очилди, гўзал миллий анъаналар тикланди, жаҳон цивилизациясига салмоқли ҳисса қўшган улуғ аждодларимизнинг улкан маънавий меросига мурожаат этиш бошланди.

Халқнинг тарихий руҳи уйғонмоқда, маънавиятнинг кўзи очилмоқда, шу туфайли одамлар қалбида миллий ғурур, она заминга меҳр-муҳаббат туйғулари камол топмоқда.

Халқимизнинг Беруний, Ибн Сино, Хоразмий, Фарғоний, Имом Бухорий, Имом Термизий, Баҳоуддин Нақшбанд, Амир Темур, Мирзо Улуғбек, Бобур, Абдулла Қодирий, Чўлпон, Фитрат, Беҳбудий, Усмон Носир сингари ўнлаб ва юзлаб буюк фарзандлари меросининг-абадиятининг халққа қайтарилиши мустақил Узбекистоннинг энг ёрқин ютуқлари қаторидан жой олади.

Бугунги кунда яқин тарихимиз - XIX аср охири ва XX аср бошида, 20-30 йилларда яшаб ўтган, бироқ ҳақсиз равишда унутиб юборилган, мустамлакачи, мафкуралашган ва тоталитар тузум шароитида туҳмата учраб, йўқ қилинган ўзбек халқи фарзандларининг шарафли номларини тиклашга катта эътибор берилмоқда.

Миллатимизнинг урф-одатларини, қадриятларимизни, дину эътиқодимизни тиклаш, эъзозлаш, улуғлаш, халқимизга қайта тикланган муқаддас масканларимизни, мачиту мадрасаларни, тарихий обидаларни қайтариш йўлида қилган эзгу ишларимизни нима билан ўлчаб бўлади?

«Озодсан, улуғсан, иймонинг пок, Ватаним маним,

Истиқболинг порлоқ, эл бўл, мард бўл, Узбегим»,

деб халқимизни янги ҳаёт, янги уфқлар сари чорлаганимиз, «Биздан озод ва обод Ватан қолсин», деб юртимиз фидойиларининг бошини қовуштириб қилган меҳнатларимиз, савоб ишларимиз ўтган беш йиллик давримизни тўлиқ ифодалайди, десак хато бўлмас, деб ўйлайман.

Азиз дўстлар!

Биз миллий маданиятимизнинг асл бойликларини қайтариб ғина қолмай, айни пайтда бу билан бутун инсониятнинг маънавий дунёсини ҳам бойитяпмиз. Мустақиллигимиз юбилейи ўтиши билан ЮНЕСКО қарорига асосан бутун жаҳон билан биргаликда Амир Темурнинг 660 йиллигини, кейинги йилда эса сайёрамиздаги энг қадимий шаҳарлардан бўлмиш Бухоро ва Хеванинг 2500 йиллигини нишонлаймиз. Бу эса халқимизнинг тарихи, маданияти ва истеъдодига дунёда жуда катта эҳтиром билан қаралаётгани ҳамда эътироф этилаётганидан далолат беради.

Чекланган тафаккур, мафкуравий қарамлик, боқимандалик билан боғлиқ барча нарса ўтмишга айланмоқда, кишиларимизда мамлакат ичидагина эмас, балки унинг ташқарисида ҳам содир бўлаётган воқеа-ҳодисаларга *даҳлдорлик туйғуси* ошиб бормоқда.

Мустақиллик йилларида ўзимизнинг ҳамма эмас, бошқа мамлакатлар мисолида ҳам тўпланган, кичик бўлса-да, бироқ анчагина аччиқ тажриба одамларнинг кўзини очди, улар зийракроқ ва бошқаларга нисбатан сабр-бардошлироқ бўлиб қолди. Ҳаётнинг ўзи бизга турли миллат, эътиқод ва дин вакиллари ўртасида ўзаро ҳурмат ҳукм сурган шароитдагина умумий хонадонимиз, умумий келажагимиз, фарзандларимиз келажагини қуриш мумкинлигини кўрсатиб турибди.

Бундай кишиларни ҳеч қандай куч билан ўзлари танлаб олган йўлдан орқага қайтариб бўлмаслигига ишончим комил.

Иккинчидан - ижтимоий адолат тамойиллари қарор топмоқда. Аҳолининг энг муҳтож қатламларини ижтимоий жиҳатдан қўллаб-қувватлашнинг бутунлай янги тизими барпо этилди.

Қанчалик қийин бўлмасин, давлат ва жамият пенсионерлар, серфарзанд оилалар, талабалар ҳамда аҳолининг қўчли ижтимоий муҳофазага муҳтож бўлган бошқа табақалари ҳусусида ғамхўрлик қилишни бир дақиқа бўлса ҳам унутгани йўқ.

Энг кам иш ҳақи, пенсиялар, нафақа ва стипендияларнинг қайта-қайта, энг муҳими - нархнавонинг эркинлиги ва инфляциядан муҳофаза қиладиган тарзда оширилиши, собиқ шўролар ҳудудида мисли кўрилмаган воқеа - аҳоли жамғармаларининг кенг миқёсда индексация қилиниши, аҳолини иш билан банд қилиш, пенсия таъминоти бўйича замонавий қонунчиликнинг амалга оширилиши ўтиш даврининг муаммо ва қийинчиликларини енгиллатишга, кўпчиликнинг янги бозор шароитларига мослашишига имкон берди.

Бунинг натижаси ўлароқ, биз кишиларнинг турмуш даражаси кескин пасайиб кетишига йўл қўймадик, ижтимоий барқарорлик ҳамда аҳолининг ислоҳотларга ишончини, жамиятда умуммиллий тотувликни сақлаб қолдик.

Учинчидан - жамиятимиз асоси - оила моддий ва ижтимоий жиҳатдан мустаҳкамланмоқда. Биз давлатимизнинг ижтимоий асосларини мустаҳкамлашда, унинг барқарорлигида мамлакатимизнинг эртанги тақдири боғлиқ бўлган жисмонан соғлом, маънавий жиҳатдан етук ёш авлодни тарбиялашда оиланинг муҳим ўрин тутишига катта аҳамият бермоқдамиз.

Республикамизда оналик ва болаликни муҳофаза қилиш бўйича кўчли кафолат яратилган, умумий таълим ва ёш авлодни профессионал жиҳатдан тайёрлаш тизими ислоҳ қилинмоқда, оилани мустаҳкамлашга кўмаклашадиган, уни моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлайдиган турли ижтимоий жамғармалар фаолият кўрсатмоқда.

Жамиятимизнинг интеллектуал савияси ҳақида ғамхўрлик қилиш ва уни қўллаб-қувватлаш, илм-фан ва таълим, маданият ва соғлиқни сақлашни ривожлантириш учун маблағ қидириб топиш вазифасига алоҳида эътибор берилмоқда.

Ташқи сиёсий ва ташқи иқтисодий фаолиятимизда:

Биринчидан, Узбекистоннинг халқаро нуфузи, унинг жаҳон ҳамжамиятида тутган ўрни ва иштироки юксалиб, мустаҳкамланди. Бугунги кунда Узбекистон тенг ҳуқуқли асосда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ҳамда Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик Ташкилоти сингари энг нуфузли ва таъсир доираси кенг барча халқаро ташкилотларга аъзо бўлиб, барча қитъалардаги ўнлаб мамлакатлар билан дўстона муносабатларни кучайтирмоқда, йирик банк ва молия органлари, давлат ва ҳукуматга қарашли бўлмаган хорижий ташкилотлар билан мустаҳкам ҳамкорлик қилмоқда.

Биз жамиятимизнинг жаҳон цивилизациясига фаол кириб бориши учун ҳуқуқий ва ташкилий шарт-шароитларни барпо этганмиз.

Яқинда АҚШга қилган самарали ташрифимиз ҳамда Европа Иттифоқи билан шериклик ва ҳамкорлик тўғрисидаги битимнинг имзоланиши Узбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятига кириб боришига кучли туртки бўлди.

Имзоланган битим икки томоннинг фаол равишда шериклик қилиши учун асос яратишга интилишинигина кўрсатиб қолмайди. У Узбекистонда муваффақиятли равишда демократик жамият барпо этилаётгани, халқларимизни инсон ҳуқуқлари, фуқаро эркинлиги ва ҳуқуқий давлат сингари умумий қадриятлар бирлаштириб турганини яққол кўрсатади.

Иккинчидан, жаҳондаги етакчи мамлакатларнинг кўпчилиги билан, умуман 120 дан ортиқ давлат билан расмий дипломатик муносабатлар ўрнатилган. Тошкентда 35 мамлакат ўз элчихонасини очган ҳамда 19 хорижий давлатнинг элчиси Узбекистон Республикасида ўриндошлик йўли билан ишлаб турибди. Республикада 88 хорижий ваколатхона рўйхатдан ўтган, 24 та ҳукуматлараро ва 13 ҳукуматга қарашли бўлмаган ташкилот фаолият кўрсатмоқда.

Учинчидан, ўтган йилларда республика кўплаб муҳим халқаро конвенцияларга қўшилди, Олий Мажлиснинг яқинда бўладиган сессияларида эса инсон ҳуқуқлари бўйича яна бир қанча халқаро ҳужжатлар кўриб чиқилиши ва ратификация қилиниши мўлжалланмоқда.

Тўртинчидан, республикада биринчи марта ташқи алоқаларимизни таъминлайдиган ташкилий тузилмалар - Ташқи ишлар ҳамда Ташқи иқтисодий алоқалар вазирликлари, Ташқи иқтисодий алоқалар миллий банки, ихтисослаштирилган ташқи савдо фирмалари, хорижий фирмалар, банк ва компаниялар ваколатхоналари тармоғи барпо этилди. Улар ҳозир 260 дан ошиб кетган.

Узбекистоннинг ташқи савдо оборoти сезиларли равишда кўпайиб, кейинги беш йил ичида 2 мартадан зиёдроқ ўсди. Экспорт ва импорт тизилмасида ижобий ўзгаришлар юз берди, МДҲ мамлакатлари корхоналари билан самарали кооперация алоқалари сақлаб қолингани ҳолда, иқтисодий ривожланган хорижий мамлакатлар билан ташқи савдо алоқалари ҳажми сезиларли даражада ошди.

Бешинчидан, Узбекистон иқтисодиётига жалб этилаётган хорижий сармоялар ҳажми ортди. Бу мамлакатимизда амалга оширилаётган ислоҳотлар жараёнига ишонч, тараққиётимиз истиқболига ҳамда кучли даврининг иқтисодиёти оёққа тураётганига бўлган ишончдан далолат беради. Биз ҳозирнинг ўзидаёқ 5 миллиард доллардан ортиқ хорижий сармоя жалб этдик.

Шубҳасизки, ўтган беш йилнинг энг муҳим натижаси халқимизнинг танланган йўлнинг тўғрилигига, ўз мамлакатининг буюк келажагига ишончи ортиб бораётганидадир.

Қадрли депутатлар!

Ўтган йиллар якунлари, биз тўғри йўл танлаганмиз, ислоҳотларнинг асосий тамойилларини тўғри белгилаб олганмиз, янгиланиш ва тараққиётнинг Узбекистон модели ўзини тўлатўкис оқлаб, муваффақият билан ҳаётга тадбиқ этилмоқда деб, айтишимизга асос беради. Янгиланишларнинг хусусияти ва теранлиги, мамлакат ва халқимизнинг бугунги куни ва келажагидаги аҳамияти нуқтаи назаридан, бу йиллар бизнинг янги тарихимизда, мислсиз бир давр бўлиб қолади.

Биз бугун чиқаришимиз мумкин бўлган муҳим хулоса шундан иборатки, жамиятимизнинг янгиланишида ва ислоҳотларнинг ўтказилишида, дастлабки босқичларда кўзланган мақсадларга эришилди, олдимизга қўйилган вазифалар бажарилди. Янги вазифаларни белгилаб олиш имконини берадиган, мустаҳкам пойдевор барпо этилди. Жамиятимизни келгусида барқарор ривожлантириш учун, зарур бўлган шарт-шароит, асослар яратилди.

Шуни таъкидлаб ўтишимиз зарурки, агар ислоҳотларнинг дастлабки босқичида, олдимизга қўйилган вазифаларнинг ҳал этилишини таъминламаганимизда, ҳуқуқий ва иқтисодий майдонни ҳар хил ғовлардан холи этиб, ана шу асосда мустаҳкам база яратмаганимизда, жамиятимизни демократлаштириш йўлидан янада дадил юра олмасдик.

Дастлабки кезларда Узбекистонни сусткашлик ва консерватизмда айблашарди. Аммо Узбекистон бугунги кунга келиб, бозор ўзгартишларининг теранлиги, ижтимоий янгиланишнинг суръатлари ва тараққиёти юзасидан, собиқ совет ҳудудидаги аниқ дастурга эга бўлмай туриб, асоссиз ва мулоҳазасиз ислоҳотлар жараёнини тезлаштиришга уринган, бесабрлик қилган, сохта обрўга интилган кўпгина республикалардан олдинлаб кетди.

Минг афсуски, ана шу юзаки уринишларнинг ҳаммаси пировард натижада ислоҳотларнинг ўзини, маълум даражада, обрўсизлантирди. Уларга ортиқча сиёсий тус берди. Жамиятдаги ички қарама-қаршиликни кучайтирди. Бу бор гап ва ундан ҳеч қаёққа қочиб қутилиб бўлмайди.

Азиз дўстлар!

Демократлаштириш ва турмушимизнинг барча соҳаларида туб ислоҳотлар ўтказиш жараёни, узоқ ва узлуксиз давом этадиган жараён эканини аниқ билиб олишимиз керак. Таъбир жоиз бўлса, бу бизнинг кундалик табиий ҳолатимизга айланиши лозим. Биз изчил, қадам-қадам янги марраларни эгаллашимиз, янги вазифаларни белгилаб олиб, уларни ҳал этишга бор куч ва имкониятларимизни сафарбар этишимиз керак. Дастлабки босқичда амалга оширилган ишларни қилмаганимизда, бугун келгуси истиқболлар ҳақида ўйлай олмас ҳам эдик.

Шу билан бирга, босиб ўтилган йўлни танқидий таҳлил этиш амалда бажарилган ишларга баҳо бериш - керакли сабоқ, хулосалар чиқариб олиш имконини беради, демократик ислоҳотлар ва тараққиёт йўлидаги асосий, энг муҳим муаммоларни ва янада олга бориш йўлларини аниқлаб олишда кўмаклашади. Биз, ҳар доимгидек, йўл қўйилган камчилик ва нуқсонларимизни, қолоқлик сабаб-

(Давоми 3-бетда).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ҚОНУНИ

«БУЮК ХИЗМАТЛАРИ УЧУН» ОРДЕНИНИ ТАЪСИС ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Узбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. «Буюк хизматлари учун» ордени таъсис этилсин.
2. «Буюк хизматлари учун» ордени тўғрисидаги Низом тасдиқлансин (илова қилинади).
3. «Буюк хизматлари учун» орденининг тавсифи тасдиқлансин (илова қилинади).

Узбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1996 йил 29 август.

«БУЮК ХИЗМАТЛАРИ УЧУН» ОРДЕНИ ТЎҒРИСИДАГИ НИЗОМ

1. «Буюк хизматлари учун» ордени билан Узбекистон Республикаси фуқаролари ҳамда хорижий давлатларнинг фуқаролари фан ва техникани, иқтисодиёт ва маданиятни ривожлантиришдаги катта хизматлари, давлатлараро ҳамкорликни ривожлантиришга ҳамда Узбекистоннинг халқаро обрўсини оширишга қаратилган ички ва ташқи сиёсатни амалга ошириш ишига сезиларли ҳисса қўшганлиги учун тақдирланадилар.

2. «Буюк хизматлари учун» ордени билан мукофотлашга тақдим этиш, мукофотлаш ва орденни топшириш «Давлат мукофотлари тўғрисида»ги Узбекистон Республикаси Қонунида назарда тутилган тартибда амалга оширилади.

3. «Буюк хизматлари учун» ордени билан мукофотланган шахслар энг кам иш ҳақининг қирқ карраси миқдорида бир марта бериладиган пул мукофоти ёки шу суммага тенг эсдалик совғасини оладилар.

«Буюк хизматлари учун» ордени билан мукофотланган шахслар қонун ҳужжатларида белгилаб қўйиладиган имтиёзлардан фойдаланадилар.

4. «Буюк хизматлари учун» ордени муҳайяр лентага биркитилиб, кўкракка тақиб юрилади.

5. «Буюк хизматлари учун» ордени билан вафотидан кейин мукофотланган тақдирда, мукофотлаш тўғрисидаги ҳужжат ва бир марта бериладиган пул тўлови мукофотланганнинг оиласига топширилади.

«БУЮК ХИЗМАТЛАРИ УЧУН» ОРДЕНИНИНГ ТАВСИФИ

«Буюк хизматлари учун» ордени 0,25 микрон қалинликдаги тилла қопланган 925-даражали (пробали) кумуш қотишмадан тайёрланади.

Орден саккиз бурчакли мусамман кўринишида бўлиб, унинг қирралари ёқут рангда тайёрланғандир. Мусамманнинг қарама-қарши жойлашган қирраларининг ораси 57 миллиметр.

Орден марказида доира жойлашган бўлиб, ундаги рамзий тарзда тасвирланган мовий рангдаги ер курраси фонида Узбекистон Республикаси харитаси тилла рангда тасвирланган. Доиранинг ташқи ва ички чизиқлари ўртасида, оқ эмаль фонида, юқори қисмида зарҳал рангдаги «BUYUK XIZMATLARI UCHUN» ёзуви жойлашган. Ҳарфларнинг баландлиги 3 миллиметр.

Доира чизиқларининг ўртасида, пастки қисмда яшил рангдаги иккита бирлаштирилган дафна новдалари жойлаштирилган.

Орден оралиқ колодка ва ҳалқалар ёрдамида қизил, ҳаво ранг, оқ ва яшил рангдаги йўл-йўл муҳайяр лентага биркитилади.

Орденнинг орқа томонида Узбекистон Республикасининг давлат герби тасвирланган. Пастки қисмида орденнинг рақами 1 миллиметр катталикдаги ботиқ шрифт билан ёзилган.

Орденнинг оғирлиги 65 грамм.

Орденнинг қалинлиги 7 миллиметр.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ҚОНУНИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ «ДАВЛАТ МУКОФОТЛАРИ ТЎҒРИСИДА»ГИ ҚОНУНИГА ЎЗГАРТИШ ВА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ ТЎҒРИСИДА

Узбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Узбекистон Республикасининг 1995 йил 22 декабрда қабул қилинган «Давлат мукофотлари тўғрисида»ги Қонунига (Узбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1995 йил, № 12, 266-модда; 1996 йил, № 5—6, 63-модда) қуйидаги ўзгартиш ва қўшимчалар киритилсин:

11-модда «Амир Темур» ордени деган сўзлардан кейин «Буюк хизматлари учун» ордени» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

15 ва 16-моддалари қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«15-модда. Давлат мукофотлари билан фуқаролар билан бир қаторда айрим ҳолларда корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, жамоат бирлашмалари, ижодий жамоалар ва ҳарбий бўлинмалар, шунингдек, Узбекистон Республикасининг маъмурий-ҳудудий бирликлари ҳам мукофотланиши мумкин.

16-модда. Давлат мукофотлари билан тақдирланган шахслар қонун ҳужжатларига мувофиқ имтиёзлардан фойдаланадилар ҳамда бир марта бериладиган пул мукофоти ёки шу қийматдаги эсдалик совғасини оладилар».

Узбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1996 йил 29 август.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

САМАРҚАНД ШАҲРИНИ «АМИР ТЕМУР» ОРДЕНИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Темурийлар давлатининг пойтахти сифатида жаҳон илму фани, маданияти ва меъморчилик санъатининг ривожланишига ҳамда давлатлараро ҳамкорликни, тинчликни, халқлар ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлаш ишига катта ҳисса қўшганлиги ва шаҳар аҳлининг узбек халқи тарихий ва маънавий меросини кўп асрлар мобайнида авайлаб-асраб, жаҳонга машҳур этишдаги ғоятда катта хизматларини эътиборга олиб, мустақил мамлакатимизда туб ислоҳотларни амалга ошириш, унинг иқтисодий тараққиётини жадаллаштиришдаги фаол иштироки учун ҳамда соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги муносабати билан Самарқанд шаҳри «Амир Темур» ордени билан мукофотлансин.

Узбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1996 йил 28 август.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

ШАҲРИСАБЗ ШАҲРИНИ «АМИР ТЕМУР» ОРДЕНИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Шаҳрисабз шаҳри аҳлининг Темурийлар даври улкан маданий ва маънавий меросини, ноёб тарихий ёдгорликларини асраб-авайлаш, ёш авлодни буюк аждодларимизнинг муносиб ворислари қилиб тарбиялаш ва уларни озод мамлакатимиз буюк истиқболини яратишга қодир кишилар қилиб вояга етказиш ишига қўшган алоҳида хизматларини эътиборга олиб ҳамда соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги муносабати билан Шаҳрисабз шаҳри «Амир Темур» ордени билан мукофотлансин.

Узбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1996 йил 28 август.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

ХУАН АНТОНИО САМАРАНЧНИ «БУЮК ХИЗМАТЛАРИ УЧУН» ОРДЕНИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Олимпия ҳаракатини ривожлантириш, давлатлараро ҳамкорликни, тинчлик, халқлар ўртасида дўстлик ва ҳамжиҳатликни мустаҳкамлашдаги хизматлари ҳамда Ўзбекистон спортини қўллаб-қувватлаётгани ва унинг халқаро майдонда ўз ўрнини эгаллашига қўшган улкан ҳиссаси учун Халқаро олимпия қўмитасининг президенти Хуан Антонио Самаранч «Буюк хизматлари учун» ордени билан мукофотлансин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1996 йил 29 август.

ҲОЗИРГИ БОСҚИЧДА ДЕМОКРАТИК ИСЛОҲОТЛАРНИ ЧУҚУРЛАШТИРИШНИНГ МУҲИМ ВАЗИФАЛАРИ

(Давоми. Боши 1, 2-бетларда).

лари ҳамда ислоҳотларни амалга ошириш йўлида ғов бўлаётган жиҳатларни, пухта таҳлил этишимиз зарур.

Ислоҳотларнинг ҳозирги босқичида, эришилган натижаларнинг холисона баҳосидан келиб чиқиб, демократик ислоҳотларни янада чуқурлаштириш йўналишларини белгилаб олишнинг аҳамияти, жуда каттадир. Лўндароқ қилиб айтганда - демократлаштириш йўлидан собитқадам ривожланишнинг кейинги режаларини аниқлаб олиш, уларни халққа тушунарли ва яқин мазмун билан бойитиш лозим.

Бугунги кунда гап, энг аввало, сиёсий ислоҳотларни чуқурлаштиришнинг вазифалари ва дастури тўғрисида бориши керак. Бу ислоҳотларнинг суръатлари эса, очиғини айтганда, иқтисодиётдаги ва турмушимизнинг бошқа соҳаларидаги ислоҳотларнинг қўламлари ва самарадорлигидан орқада қолмоқда.

Ҳурматли дўстлар!

Республикада сиёсий институтлар ва суд тизими ислоҳотларини янада чуқурлаштиришнинг айрим принципиал, айтиш мумкинки, асосий йўналишлари ва муаммоларига қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.

Дарҳақиқат, Узбекистон жамиятимизни янада демократлаштириш йўлидан изчил бормоқда. Шу билан бирга, барпо этилган сиёсий институтлар шаклан демократик мезонлар ва ғарб андозаларига ўхшаса-да, мазмунмоҳиятига кўра, афсуски, замон талаблари даражасида эмас. Бу тузилмалар фаолиятининг мазмуни, мақсад-муддаоси халқимизнинг миллий хусусиятлари ва тафаккур тарзига мос бўлиши керак.

Бу елғиз бизга хос муаммо эмас. Бу собиқ социалистик ҳудудда пайдо бўлган, кўпгина янги мустақил давлатларга хос ҳолдир. Бу давлатлардаги ғарб андозаларидан ўрнак олиб ташкил этилган демократиянинг асосий сиёсий институтлари ўз мамлакатлари тажрибасининг натижаси бўлмай, асосан ривожланишнинг ана шу йўлини босиб ўтган мамлакатлар тажрибаси маҳсулидир.

Бу муаммонинг иккинчи, жиҳати шундан иборатки, талай муҳим қонунлар тегишли қонун ҳужжатлари билан мустаҳкамланмаган, қабул қилинган ҳуқуқий меъёрлар ва кафолатларни рўёбга чиқаришнинг аниқ механизми етарли даражада ишлаб чиқилмаган.

Кўриниб турибдики, бу борада ҳокимиятнинг қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд тизимлари, шунингдек, жамоат ва нодавлат тузилмалари қилиши лозим бўлган ишлар талайгина.

Бу борадаги муҳим йўналишлардан бири инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилишнинг самарали механизмини таъминлаш юзасидан муайян тадбирларни амалга оширишдир. Ушбу тадбирлар ҳам давлат томонидан, ҳам ижтимоий тузилмалар фаолиятини кенгайтириш натижасида амалга оширилмоғи лозим.

Афсуски, қундалик ҳаётда инсонни, фуқарони камситадиган кўплаб фактлар учраб туради. Бу ҳол мансабдор шахсларга, ҳуқуқ-тартиботни муҳофаза қилиш органларига, яъни вазифасига кўра инсон ҳуқуқларини муҳофаза қилиши лозим бўлган кишиларга мурожаат қилинганда учрамоқда. Инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилиш масалаларида суд органлари ва энг аввало Конституциявий суд қатъий позицияда турмоғи лозим.

Навбатдаги муҳим масала - республиканинг қонун ҳужжатларини инсон ҳуқуқлари соҳасидаги халқаро меъёрлар ва стандартларга мувофиқ ҳолга келтиришдир. Жаҳонда инсон ҳуқуқлари соҳасида 70 стандарт қабул қилинган. Бу ҳужжатларда ҳукуматнинг ўз фуқаролари олдидаги мажбуриятлари ва уларга нисбатан қилиши шарт бўлмаган ишлар белгилаб берилган. Узбекистон ҳозирча бу стандартлардан 15 тасига қўшилган.

Олий Мажлис ана шу йўналишда фаол иш олиб бориши талаб этилмоқда. Ҳуқуқ-тартиботни муҳофаза қилиш органлари тўғрисидаги қонунларни - судлар, прокуратура, милиция тўғрисидаги қонун ҳужжатларини инсон ҳуқуқларининг устуворлиги нуқтаи назаридан қайта кўриб чиқиш керак.

Инсон ҳуқуқларига риоя этилиши устидан мониторинг ва назоратни таъминловчи идоравий тузилмаларни барпо этиш ҳам муҳим вазифадир. Олий Мажлиснинг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили институтининг, ҳуқуқпарвар жамоат ташкилотларининг мавқеи ва мақомини кўтариш зарур. Инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш соҳасидаги мавжуд Омбутсмен институти, Жамоатчилик фикри институти, Амалдаги қонунчилик мониторинги институти, Инсон ҳуқуқлари миллий маркази сингари ташкилотларни ривожлантириш ҳамда бошқа янги институтларни ташкил этиш лозим. Бир сўз билан айтганда, инсон ҳуқуқлари ва эркинликларига риоя этилишини бошқариш ва назорат қилишнинг янги самарали механизмларини барпо этиш зарурати етилди.

Узбекистонда инсон ҳуқуқлари мониторинги соҳасида халқаро ва ҳуқуқни ҳимоя қилиш ташкилотлари билан ҳамкорликни ҳам кенгайтириш зарур. Инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш соҳасидаги нуфузли халқаро ташкилотларни бундан буён ҳам Узбекистонга жалб этиш ва республикада уларнинг фаолиятини йўлга қўйиш лозим.

Аҳолида инсон ҳуқуқлари ва эркинликларига риоя қилиш борасида янги қадриятлар ва қунимкаларни шакллантириш, пировард натижада эса инсон ҳуқуқларига ҳурмат- эҳтиромни ва уларга риоя этишни умуммиллат даражасида ривожлантиришга қаратилган маданиятни юзага келтириш ғоят муҳимдир. Инсоннинг ўз ҳуқуқлари ва мажбуриятларидан яхши хабардор бўлиши шахс ҳуқуқларининг конституциявий кафолатларини рўёбга чиқаришнинг энг асосий шарти бўлиб қолиши керак.

Биз одамларнинг эскича психологиясини ўзгартириб, уларда янги ҳуқуқий онгни шакллантирмоғимиз лозим. Шундай бўлсинки, ҳар бир киши инсон эркинликлари - айни вақтда муайян бурч, мажбурият ва масъулият эканлигини чуқур ҳис этиб турсин. Барча ўқув юртларининг таҳсил дастурларига «Инсон ҳуқуқлари» махсус курсини киритиш, шунингдек, таълим ва тарбиянинг бутун жараёнини инсонпарварлик ғоясига бўйсундириш зарур.

Ҳурматли депутатлар!

Ўртага қўйилган вазифалардан келиб чиқиб, аҳолининг сиёсий фаоллигини ошириш муаммоларига алоҳида тўхтаб ўтишни истардим.

Шуни эътироф этиш керакки, аҳолининг аксарият қисми кундалик юмушлар, одатдаги турмуш ташвишлари, иқтисодий муаммолар билан яшайди. Одамларнинг янги демократик қадриятларни идрок этиши қўнгилдагидек эмас.

Жамиятимизда янги мулкдорларнинг, тадбиркорларнинг, акциялар, хусусий ва кичик корхоналар эгаларининг мавқеи ҳозирча анча заиф. Ҳолбуки, улар, назаримда, жамиятнинг сиёсий ва иқтисодий ҳаётида ўз манфаатларини шакллантириш ва ҳимоя қилишда фаол иштирок этишлари керак.

Аҳолининг сиёсий маданияти талаб даражасида эмас. Бу ҳолат уларнинг сиёсий, нодавлат ва жамоат тузилмаларини шакллантиришда суст иштирок этаётганида айниқса сезилмоқда.

Бугунги кунда Узбекистонда қўппартияли тизим фаолият кўрсатиши учун ҳуқуқий асослар яратилган. Турли партиялар ва ҳаракатлар фаолияти учун ҳуқуқий замин мавжуд. «Жамоат бирлашмалари тўғрисида» қонун қабул қилинган. Қонунда қар кимга касаба уюшмаларига, сиёсий партиялар ва бошқа жамоат бирлашмаларига уюшиш, сиёсий ҳаракатларда қатнашиш ҳуқуқи берилган.

Бироқ шуни айтиш керакки, сиёсий партияларнинг шаклланиш ва қарор топиш жараёни ғоят суст кечмоқда, уларнинг сиёсий ва иқтисодий дастурлари ҳам заифдир. Мамлакатни сиёсий ва иқтисодий ривожлантиришнинг муқобил (амалий) турларини ишлаб чиқиш ва ҳимоя қилишда улар етарлича фаоллик кўрсатмаяптилар. Бу партияларнинг айби эмас, аниқроғи - кулфатидир. Бундай аҳвол партия етакчиларининг фаоллиги ва шижоати талаб даражасида етук эмаслигидан дарак бериб, биз бугун чинакам демократик жамиятни қарор топтиришнинг бошланғич босқичига эндигина қадам қўйганимизнинг далолати ҳамдир.

Ўртага қўйилган вазифаларни ҳал этишда жамоат, нодавлат тузилмаларини ривожлантириш бугунги кунда муҳим аҳамиятга эгадир. Бинобарин, бундай тузилмалар замирида, назаримда, фуқаролар ташаббусларини шакллантириш, одамларнинг ижтимоий фаоллигини ошириш, турмушимизнинг кўпгина долзарб муаммоларини ҳал этиш истиқболлари мужассам.

Шуни яхши уқиб олишимиз керакки, жамиятимиз тузилмаларида мувозанатни сақлайдиган кучли оммавий, жамоат бирлашмалари бўлмас экан, давлат ҳокимиятининг барча бўғинларида ўзбошимчалик, волюнтаризм, авторитар тафаккур ва бошқарув аппаратининг коррупцияси сингари, иллатлар пайдо бўлмаслигига жиддий кафолат ҳам бўлмайди.

Ҳақиқий демократик жамиятни шакллантириш тўғрисида сўз юритар эканмиз, табиийки, сиёсий мухолифат зарур эканлигини айтиш лозим.

Маълумки, тегишли юридик мақомга ва конституциявий кафолотларга эга бўлган, ўз хаттиҳаракатида давлат ва ижтимоий тузумнинг барқарор ҳолати учун, жавобгар бўлган, ташкилий жиҳатдан шаклланган, мухолифатнинг бўлиши - жамият ҳолатининг нормал аҳволини кўрсатади. Цивилизациялашган жаҳонда, умум эътироф этилган демократик тамойиллар асосида фаолият кўрсатаётган ва ривожланиб бораётган жамият учун, бу одатдаги ҳолдир.

«Мухолифат» деган тушунчанинг, асл маъносини аниқ англаб олишимиз лозим. Биз сиёсий мухолифатни муқобил мухолифат сифатида тушунамиз. Турмушимизнинг ҳамма соҳасида, муқобиллик бўлиши лозим. Шу сабабли, мухолифат ҳақида сўз борар экан, энг аввало, ислоҳотлар утказиш, жамиятнинг тараққиёт ва янгиланиш йўлидан олға бориши бўйича, муқобил дастур турларини таклиф этишга қодир, амалий мухолифатни назарда тутамиз.

Афсуски, биз мамлакатимизда бошқача мухолифат ёки аниқроқ қилиб айтганда, мухолифат ролини ўйнашга даъво қилганлардан қолган аччиқ тажрибани яхши биламиз. Дастлабки, энг оғир йилларда истиқлолга эришган мамлакат олдида турган вазифаларни ҳал этиш учун жамиятни жипслаштириш, янги давлатчиликни шакллантириш ва мустаҳкамлашда фаол иштирок этиш ўрнига, улар кибр-ҳавога берилиб реал вазиятдан йироқ бўлган, сохта демократик, айтиш мумкинки, экстремистик шиор ва ҳаракатлар йўлига ўтиб олдилар.

Бу йўл бизни сиёсий, ижтимоий, ирқий, диний қарама-қаршиликларга, тартибсизлик ва бошбошдоқликка, давлат бошқарувини қўлдан чиқаришга олиб бориши мумкин эди. Энг хатарлиси шуки, ижтимоий-сиёсий вазиятни беқарорлаштиришга, одамлар учун жуда катта, улчаш қийин бўлган йўқотиш ва талофатларга олиб келган, жамиятимизни ўнлаб йилларга орқага суриб юборган бўлур эди. Мисол излаб узоққа боришнинг ҳожати йўқ. Қўшни Тожикистон, Озарбайжон, Грузия ва бошқа янги мустақил давлатлар мисолида бу ҳол шундоққина кўриниб турибди.

Бундай йўл биз учун бутунлай номақбулдир. Бундай истиқбол халқимизнинг табиати ва тафаккур тарзига зиддир. Чунки халқимиз ўз келажагини тинчлик, барқарорлик ва бунёдкорлик меҳнатида деб билади.

Ишончим комилки, ҳар қандай жамиятда мухолифат, башарти у жамиятни янгилашнинг ташкилотчиси бўлишга интилаётган бўлса, аҳолининг муайян ижтимоий қатламлари ва гуруҳларининг теран манфаатлари ва интилишларининг ҳақиқий ифодачиси ва ҳимоячиси бўлиши лозим. Мухолифат конституциявий мезонлар доирасида фаолият кўрсатиб, аниқ дастурий ҳужжатга эга бўлиши керак. Ана шу дастурий мақсадларидан келиб чиқиб, аҳолини, айниқса сайлов даврида, ўзи таклиф этаётган ислоҳотлар ва янгиланиш йўли ҳозирги шароитда жамият учун энг тўғри ва энг мақбул йўл эканлигига ишонтира олиши лозим.

Биз расмий ҳокимият билан ғоявий ва амалий жиҳатдан рақобатлаша оладиган, амалий таклифлар кирита биладиган, жамиятимизнинг турли сиёсий қатламлари манфаатларининг ифодачиси тарақсида майдонга чиқа оладиган мухолифатни кўришни истаймиз.

Бугунги кунда барча оқил, соғлом фикр юритувчи, мустақиллигимизни мустаҳкамлаш ва Ватанимизнинг келажаги учун курашаётган кишиларнинг барчаси сиёсий мухолифатни айнан шу тарзда тушунишига аминман.

Матбуот, ахборот воситалари демократик ривожланиш учун улкан аҳамиятга эга. Бироқ шуни ҳам эътироф этиш керакки, демократлаштириш жараёнида ҳозирча оммавий ахборот воситаларининг фаол роли сезилмаяпти. Улар шу пайтгача ўзларини «тўртинчи ҳокимият» сифатида намоён қилганлари йўқ.

Республикада амалга оширилаётган ислоҳотлар оммавий ахборот воситалари олдига бутунлай янги вазифаларни қўймоқда. Матбуот аҳолида янгича тафаккур ва онгни шакллантиришда таъсирчан қурол бўлиши, кишиларнинг фикр ва ҳоҳиш-иродасининг эркин, аммо холис ифодачиси, айтиш мумкинки, инсон манфаатларининг ифодачиси ва фаол ҳимоячиси бўлиши керак.

Оммавий ахборот воситалари мансабдорларнинг турачилиги, коррупция, мустабидлик ва боқимандалик психологияси йўлида мустаҳкам ғов бўлиб, қонунчилик меъёрларини рўёбга чиқариш, ислоҳотларнинг бориши ва инсон ҳуқуқларига риоя этилиши устидан назорат қилишнинг таъсирчан воситаси бўлиб қолиши зарур.

Очиғини айтганда, бизнинг матбуотимиз, телевидение ва радио ҳозирча замонавий иш усуллари ва шаклларини эгаллаб олганича йўқ, халқаро мезонларга мувофиқ эмас. Матбуот саҳифаларида ва телевидениеда чуқур таҳлилий материаллар, жиддий сиёсий, иқтисодий ва халқаро шарҳлар йўқ, баҳс-мунозара қўринмайди. Айрим оммавий даврий нашрларнинг аниқ фуқаролик позицияси ва қиёфаси кўзга ташланмайди. Улар асосан расмий хабарларни эълон қилиш билан чекланмоқдалар.

Профессионал журналист, сиёсатшунос, шарҳловчи кадрлар танқислиги сезилмоқда. Уларда тажриба, дадиллик етишмаяпти, зиммага масъулият олишдан чўчиш ва лоқайдлик, узибўларчилик ҳолатлари ҳукмрон. Кўпгина журналистлар ҳанузгача эскича фикр юритишдан халос бўлолмаяптилар, муҳим муаммоларни ёритишда уларда қатъият ва принципиаллик етишмайди. Модомики, газета ёки журнал оддий фуқарони маҳаллий бюрократларнинг бедодлиги ва ноқонуний хаттиҳаракатларидан ҳимоя қилишга қодир эмас экан, ўмуман шундай матбуот керакмикан, деган ҳақли савол туғилади.

Оммавий ахборот воситалари фаолиятининг ҳуқуқий базасини мустаҳкамлаш зарур. Олий Мажлис, унинг қўмиталари тегишли қонунлар лойиҳалари устида, хусусан «Ахборотдан фойдаланиш тўғрисида»ги, «Матбуот эркинлиги тўғрисида»ги Қонунларнинг лойиҳалари устида жиддий иш олиб бориши талаб этилади. Қабул қилинаётган қонун меъёрлари, улар асосида чиқариладиган ҳужжатлар сўз ва матбуот эркинлигини таъминлаши, ахборотлар бозори шаклланиши учун шароит яратиб бериши, журналистларнинг шаъни ва қадр-қимматини ишончли тарзда ҳимоя этиши лозим.

Эркин демократик ахборот маконини яратиш мақсадида давлатга қарашли бўлмаган, мустақил нашрлар ва ахборот органларининг тармоғини кенгайтириш талаб этилади.

Биз ахборот воситаларидаги танқидий чиқишларга ўз муносабатимизни тубдан ўзгартиришимиз лозим. Танқиддан кейинги муносабатимиз журналистга ва таҳририятга маъмурий тазйиқ утказиш тарзида бўлмаслиги керак, ҳозир эса баъзан шундай бўляпти. Аксинча, нуқсонларимиздан қутулишда бизга кўмаклашаётган, мамлакатимиз тақдири, ислоҳотлар тақдири учун жонбозлик қилаётган қаламкашларни ҳар тарафлама қўллаб-қувватлашимиз керак.

Оммавий ахборот воситалари демократлаштириш йўлининг, ислоҳотлар йўлининг фаол тарғиботчиси бўлиб қолиши шарт. Айни пайтда уларнинг ўзи моҳият жиҳатидан демократик бўлмоғи зарур.

Узбекистонда яқинда тузилган Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб - қувватлаш ижтимоий-сиёсий жамғармаси, назаримда, айни шу мақсадга хизмат қилади. Уни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашимиз лозим.

Қонунчилик механизмини ва қабул қилинган қонун меъёрлари ижроси назоратини янада такомиллаштириш, республика қонунларини умумэътироф этилган халқаро меъёр ва қоидаларга мувофиқ ҳолга келтириш муҳим вазифа ҳисобланади.

Шуни эътироф этиш керакки, қонун лойиҳалари одатда идоравий маҳдудлик хусусиятига эга бўлади. Сабаби шуки, улар моҳият эътибори билан олганда, шу қонунларни ижро этиши лозим бўлган кишиларнинг ўзлари томонидан ишлаб чиқилади. Натижада айрим вазирликлар, идораларнинг манфаатлари кўпинча инсон ва умуман олганда жамият манфаатларига зид ҳолда биринчи ўринга чиқиб қолади.

Айрим қонунчилик ҳужжатларининг йўқлиги, борларининг ҳам гоҳо нотўғри, қонунга хилоф тарзда талқин қилиниши баъзи қонунларнинг самара бермаётганига сабаб бўлмоқда. Қонунчиликнинг мавжуд тартиботидаги жиддий камчиликни ана шунда деб биламан.

Қонунларни тайёрлаш ва қабул қилишнинг пухта ишлаб чиқилган стратегияси ва тизими йўқ. Қабул қилинаётган қонунларни экспертизадан утказиш тартиби йўлга қўйилмаган. Қонунларни, Олий Мажлис ва ҳукумат қарорларини республика аҳолиси, ижрочилар эътиборига ўз вақтида етказишнинг самарали тизими вужудга келтирилмаган. Қабул қилинган қонунларни рўёбга чиқариш механизмлари яхши ишламаяпти.

Олий Мажлис, қўмиталар, маҳаллий вакиллик органлари айни шу йўналишда жиддий иш олиб боришлари зарур. Қонунларни ишлаб чиқиш ва уларни рўёбга чиқариш тартиботини яратишга мустақил экспертлар, халқаро марказлар, чет эл муҳтасассислари қўпроқ жалб этилиши керак.

Суд ислоҳотини чуқурлаштириш, ҳокимиятнинг учинчи, мустақил ва қарам бўлмаган тармоғи сифатида бутун одил судлов тизимини демократлаштириш - ҳуқуқий давлатни мустаҳкамлашнинг яна бир муҳим йўналишидир. Ижтимоий турмушимизнинг демократик институти тариқасида суднинг аҳамияти жиддий оширилиши зарур.

Фуқароларнинг қонуний ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилиш судларнинг ва ҳуқуқ-тартиботни муҳофаза қилиш органларининг фаолиятида асосий мазмунга айланмоғи керак. Суд жазоловчи органдан оддий одамларнинг ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоя қилувчи органга айланиб, ҳақиқатан ҳам мустақил бўлиб қолиши лозим.

Бунинг учун:

биринчидан, халқ маслаҳатчилари тизимини ислоҳ қилиш зарур. Фуқароларнинг одил судловни утказишда қатнашуви - демократик жамиятнинг асосий принципларидан биридир. Демократия ривожланган кўпгина мамлакатларда профессионал суд билан бир қаторда холис, ҳалол маслаҳатчилар иштирокидаги судлар муваффақиятли ишлаб турибди. Биз ана шу тажрибани ҳам ўрганишимиз керак. Суд ишларини кўриб чиқишга одамлар ўртасида ҳурмат ва ишонч қозонган обрули, маърифатли фуқароларни фаолроқ жалб этиш мақсадга мувофиқдир;

иккинчидан, судларнинг таркибини такомиллаштириш, уларни янги тузилмалар билан тўлдириш зарур. Шу мақсадда транспорт ва солиқ судларини тузиш, холис ҳакамлар судлари (третейский суд) имкониятларидан кенгроқ фойдаланиш лозим.

1993 йил сентябрида қабул қилинган «Судлар тўғрисида»ги Қонунда назарда тутилганлигига қарамай, судлар таркибида ҳанузга қадар маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишлар бўйича судьялар лавозимлари жорий этилмади.

Узбекистон судьялари уюшмасини ташкил этиш ҳам мақсадга мувофиқ кўринади. Бу уюшма Халқаро судьялар уюшмасига тўла ҳуқуқли аъзо бўлиши мумкин;

учинчидан, суд қарорларини ижро этиш тизимини қайта ташкил этиш чора-тадбирларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш зарур. Шуни эътироф этиш керакки, бугунги кунда бу тизим самарасиз бўлиб, айрим суд қарорлари узоқ вақттача ижро этилмаяпти. Ҳар бир суд қарори сўзсиз бажарилишини таъминлашга имкон берадиган пухта механизм барпо этилгани йўқ. Қолаверса, ҳужалик судлари тизимида бундай тузилма умуман йўқ. Суд қарорлари ижросини тартибга солиб турувчи қонун қабул қилиш талаб этилмоқда;

тўртинчидан, судларнинг ижро этувчи ҳокимият ва энг аввало жойлардаги ҳокимлар ва прокуратура органлари билан ўзаро муносабатларини тубдан қайта кўриб чиқиш фурсати етди. Ҳокимлар судларни камситишга, ҳар қандай усуллар билан уларга ўз таъсирини утказишга уринаётган ҳоллар ҳам маълум. Бундай фактларнинг қатъият билан пайи қирқилиши керак;

бешинчидан, адвокатлар тизимининг мавқеи ва аҳамиятини кескин кўтариш лозим. Улар биринчи навбатда судлов амалиётида конституциявий ва ҳуқуқий меъёрларга қатъий риоя этилишини таъминлашлари, ўз ҳимояларидаги фуқароларнинг ҳуқуқлари, шаъни ва қадр-қимматини ҳимоя қилишлари керак.

Аҳолининг ҳуқуқий тарбиясини тубдан яхшилаш, унинг ҳуқуқий маданият даражасини ошириш, ҳуқуқий ахборотнинг кенг майдонини яратиб бериш - ҳуқуқий давлатнинг қарор топишида муҳим йўналишдир.

Юридик таълим тизимини жиддий тарзда ислоҳ қилиш, юридик олий ўқув юртларига талабалар қабул қилишни анча кенгайтириш, юристларнинг малакасини ошириш бўйича ягона ўқув марказини ташкил этиш зарур. Ҳозирча республикада юристлар етишмаяпти. Ҳар юз минг аҳолига бизда судлар, масалан, Германиядагига нисбатан 6 марта ва адвокатлар АҚШдагига нисбатан 55 марта кам.

Ҳурматли халқ депутатлари!

Фурсатдан фойдаланиб шуни алоҳида таъкидламоқчиманки, сиёсий тизимни ривожлантиришдаги қолоқлик иқтисодий ислоҳотларни изчил утказишда, иқтисодий юксалишни таъминлашда жиддий ғов, тўсиқ бўлиши мумкин. Бунинг устига, демократлаштириш иқтисодиётнигина эмас, балки турмушимизнинг барча соҳаларини янада ислоҳ қилишда муҳим омил бўлиб қолади.

Давлат, давлатга қарашли тузилмалар утиш даврининг бошида ҳал қилувчи рол ўйнади.

Давлат ислоҳотларнинг ташаббускори бўлиб майдонга чиқди, устувор йўналишларни танлашда фаол иштирок этди, ислоҳотларни рўёбга чиқаришни, қабул қилинган қарорлар ижроси устидан назорат олиб боришни таъминлади.

Айнан давлат янги ҳуқуқий база ва янги ижтимоий муносабатлар шаклланишида, эркин демократик меъёрларга утишда, қўпукладли иқтисодиёт ва бозор инфраструктурасининг қарор топишида, янги банк, молия, солиқ тизими шаклланиб, янги мазмун билан бойишида, ташаббускор бўлди.

Дастлабки, энг оғир йилларда давлат аҳолининг ижтимоий жиҳатдан заиф қатламларини, қолаверса, амалда республиканинг бутун аҳолисини утиш даврининг қийинчиликларидан ҳимоя қилишдек мураккаб вазифани ўз зиммасига олди. Яъни кучли ижтимоий сиёсат утказилишини таъминлади.

Ана шу йиллар мобайнида давлатнинг ўзи ҳам, анчагина ўзгарди - давлат ҳокимияти ва бошқарув органларининг тизими ва тузилмаси бутунлай янгиланди, уларнинг иш услуби ва шакли ўзгариб бормоқда, тоталитар тизимнинг қолдиқлари жадал бартараф этилмоқда. Давлатнинг утиш босқичидаги, миллий давлатчиликни қарор топтириш давридаги бундай роли, бугун кўриниб турганидек, ўзини тула оқлади.

Бугун, эришилган марралардан туриб, ўз олдимизга демократик, сиёсий ислоҳотларни чуқурлаштириш вазифасини кўяр эканмиз, пировард мақсадга эришиш - фуқаролик жамиятини қуриш заруратидан келиб чиқиб, иш тутмоғимиз даркор.

Яъни, шундай давлат ва ижтимоий тузилма яратиш керакки, унда кучли марказий ҳокимият ўз саъй-ҳаракатларини мудофаа, давлат хавфсизлиги ва фуқароларнинг хавфсизлиги, тартиб - интизом, ташқи сиёсат, валюта-молия, солиқ тизимини шакллантириш, қонунлар қабул қилиш ва жамиятнинг бошқа стратегик вазифаларини амалга ошириш сингари асосий умуммиллий вазифаларга қаратмоғи зарур.

Бошқа масалаларни ҳал этиш эса аста-секин марказдан жойларга, давлат ҳокимияти органларидан жамоат бирлашмалари ва фуқароларнинг уз-узини бошқариш органларига утказилиши лозим.

Давлатнинг вазифалари қисқариб боришига монанд равишда давлат аппарати таъминоти учун кетадиган сарф харажатлар ҳам изчиллик билан камайтириб борилади.

Шу билан бир вақтда ҳўжалик тузилмалари ва субъектларига мумкин қадар кўпроқ эркинлик бериш, уларнинг ишига давлат аралашувини тўхтатиш йўлидан бориш лозим.

Биз шуни яхши биламизки, зарур базани - сиёсий, иқтисодий, ҳуқуқий базани яратмай туриб, одамларнинг онгини тегишли даражада шакллантирмай туриб, қисқа давр ичида бу мақсадларга эришишнинг иложи йўқ.

Бу жараёнда бутун жамият, ҳар бир кишининг қатнашуви жуда муҳимдир. Биз фуқароларга кенг ҳуқуқ ва эркинликлар бериш, лозим бўлса, турмушимизда содир бўлаётган ижтимоий сиёсий жараёнларда уларнинг фаол иштирок этишини рағбатлантириш йўли билан, ўртага қўйилган мақсадга эришишимиз мумкин.

Бу ўринда шуниси муҳимки, ҳар бир киши ўзини ўз мамлакатининг ҳақиқий фуқароси деб ҳис этиши, ўзига берилган ҳуқуқлар ва эркинликларни тушуниб етиши ва қадрлаши, оғир меҳнатда, зўр курашда қўлга киритилган демократик қадриятларни эъзозлаши ва ҳимоя қилиши лозим.

Қисқа қилиб айтганда, демократия жамиятнинг ҳар бир аъзоси ҳаётининг узвий бир қисмига айланган тақдирдагина, демократия ҳисобланади. Фарзандларимизни болалиқданоқ айни шу руҳда тарбиялаб бориш зарур.

Азиз дўстлар!

Ватандошлар!.

Олдин айтган бўлсам ҳам, яна бир бор такроран айтмоқчиман: бизнинг эзгу мақсад-орзуларимизни амалга оширишда, жорий этишда энг катта таянчимиз ва суянчимиз - янги ҳаёт, янги жамият барпо этишда, ислоҳотлар йўлида дадил бораётган, кўпни кўрган, катта-катта қийинчиликсиновларда тобланган мард ва танти, меҳнаткаш ва иймони бутун халқимиздир.

Бундай халқнинг асл фарзанди бўлиб яшаш, унинг буюк ва фаровон келажаги учун хизмат қилиш, бутун борлигимизни бахш этиш - ҳар қайсимиз учун катта бахт, катта ифтихордир.

Эътиборингиз учун раҳмат!

БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИНИНГ ОЛТИНЧИ СЕССИЯСИ ТЎҒРИСИДА

АХБОРОТ

(Давоми. Боши1-бетда)

Депутатлар Узбекистон Республикаси фуқаролик кодекси иккинчи қисмининг лойиҳасини иккинчи ўқишда кўриб чиқдилар ва сессия уни тасдиқлаш тўғрисида қонун қабул қилди. Шундан сўнг қонунчилик ва суд ҳуқуқ масалалари қўмитаси котиби Х. Ф. Муҳиддинова нотариат, адвокатура тўғрисидаги қонунлар лойиҳалари ҳақида ахборот берди. Муҳокамалардан сўнг сессия мазкур қонунлар лойиҳаларини биринчи ўқишда маъқуллади.

Сессия сиёсий партиялар тўғрисидаги қонун лойиҳасини ҳам муҳокама этиб, биринчи ўқишда маъқуллади ва уни кенг жамоатчилик муҳокамаси учун эълон қилишга қарор қилди.

Кечки мажлисда Олий Мажлис Халқаро ишлар ва парламентлараро алоқалар қўмитасининг раиси Э. Воҳидов маърузаси юзасидан Узбекистон Республикаси Консуллик уставини тасдиқлади.

Шунингдек сессия хориждан маблағ жалб қилиш, фуқаролар соғлиғини сақлаш, уруғчилик тўғрисида қонунлар қабул қилди.

Сўнгра энг кекса депутатлардан бири, Қашқадарё вилояти фахрийлар кенгашининг раиси С. Усмонов минбарга кўтарилди. У Узбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовни «Мустақиллик» ордени билан мукофотлаш тўғрисида таклиф киритди. Сессия иштирокчилари бу таклифни якдиллик билан қўллаб-қувватладилар. Узбекистон парламенти Узбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовни «Мустақиллик» ордени билан мукофотлаш тўғрисида якдиллик билан қарор қабул қилди.

Узбекистон Республикаси Олий Мажлиси 30 август куни ўз ишини давом эттирди.

Парламент ишида Узбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов иштирок этди.

Сессияда раислик қилаётган Э. Халилов Ислом Каримовни давлатимизнинг юксак мукофоти — «Мустақиллик» ордени билан мукофотлангани муносабати билан мажлиснинг барча иштирокчилари номидан самимий табриклади. Республика Президенти ўз фаолиятига юксак баҳо берганлари учун Олий Мажлис депутатларига самимий миннатдорчилик билдирди, халқнинг кучи ва мададига таяниб, жонажон Узбекистонни янада ривожлантириш ва гуллаб-яшнатиш учун бутун кучимни сарфлайман, деб ишонтирди.

Сўнгра Олий Мажлис кун тартибидаги масалаларни муҳокама қилишни давом эттирди.

Депутатлар селекция тўғрисидаги Қонунни тасдиқладилар, муаллифлик ҳуқуқи ва турдош ҳуқуқлар тўғрисидаги, Узбекистон Республикаси маъмурий-ҳудудий тузилиши, топономик объектларга ном бериш ва уларнинг номларини ўзгартириш масалаларини ҳал этиш тартиби тўғрисидаги, бухгалтерлик ҳисоби тўғрисидаги қонун лойиҳаларини муҳокама қилдилар. Шунингдек кун тартибидаги бошқа масалалар ҳам кўриб чиқилиб, қарорлар қабул қилинди.

Шу билан Узбекистон Республикаси Олий Мажлисининг олтинчи сессияси ўз ишини тугаллади.

МУСТАҚИЛЛИК СУРАТИ

(Давоми.Боши 1-бетда)

Неча замонлар, неча авлодлар армони бўлиб келган маънавий камолот сари очилган дарвоза жами эзгуликларни қўнгиллар мулкига айлантирмоғи учун энг бебаҳо имкон адабиёт дарсидир. Бу имкон ўзгача олам, улкан ҳаёт қаршисида лол турган мурғак тасаввур қошида ўтганларни эртак қилиб сўзлайди, қиссалардан қиссалар чиқаради. Юракнинг энг нозик торларини чертиб, ғўзалликларни жўшқин қофияларга, юксак оҳангларга солиб туҳфа этади.

Адабиёт ўз-ўзини тарбиялаш воситасидир. Дунёда ташқи таъсирлар бошқалар томонидан айтилган ўгиту насиҳатлардан кўра инсон қалбининг ўз-ўзини англаши, ўз-ўзини поклаши самаралироқдир. Чунки бу ҳаётни ўқувчи кўз олдида, қайси бир донишманд айтгандек, кўзгу мисоли очиқ-ойдин курсатади, ибратлайди, ишонтиради ва охир-оқибатда иқрор қилади. Иқрор эса ўз қалбингга бўйсунишинг, уни тан олишингдир. Худди шу ўринда бугунги кунда тарбиядаги энг муҳим ва долзарб мавзу бўлиб қолган мустақиллик мафкурасини кишиларимиз қалбида шакллантиришда адабиётимиз, адибларимиз олдида улкан вазифалар тургани беихтиёр ёдга тушади.

— **Сиз Мустақилликни қандай тушунасиз?**

— Халқимиз асрий орзусига етди. Бугун кундалик ҳаётимизда Мустақиллик, Истиқлол, Озодлик каби сўзлар жуда кўп қўлланила бошлади. Бу, албатта қувонарли. Лекин, менимча, бу сўзларни талаффуз қилганимизда эҳтиёт бўлмоғимиз керак. Бу муқаддас каломларни оддий турмуш тарзимиздаги ҳар бир сўзимизда аралаштиравермаслик тарафдоридирман. Ахир Мустақиллик ўт-олов жони Магадан ўрмонларида жувонмарг бўлиб кетган Усмон Носирнинг чақмоқдек ёниб-ўтган чироғи эмасми? Ёки Қодирийнинг сабил қолган истеъдоди, муҳаббат осмонида порлаган юлдуз — Чулпон фарёди эмасми, Мустақиллик? Билмадим, лекин мозийга бош уриб, кимни йўқлай, қай саҳифани титмайин, барчаси ҳам Ватан тақдири билан қоришиб кетганини билдим. Демак, Истиқлол кўнгилларнинг энг тубида дард туғиб ётган армонлар ҳомиласидан туғилган. Мен шундай тушундим, Мустақилликни.

— **Гавҳархон, ҳамкасбларингизга истакларингизни бил

ЯНГИ ЎҚУВ ЙИЛИНГИЗ ҚУТЛУҒ КЕЛСИН!

ЎЗБЕКИСТОННИ ТИЛГА ОЛДИРАЁТГАН ЎҚУВЧИ

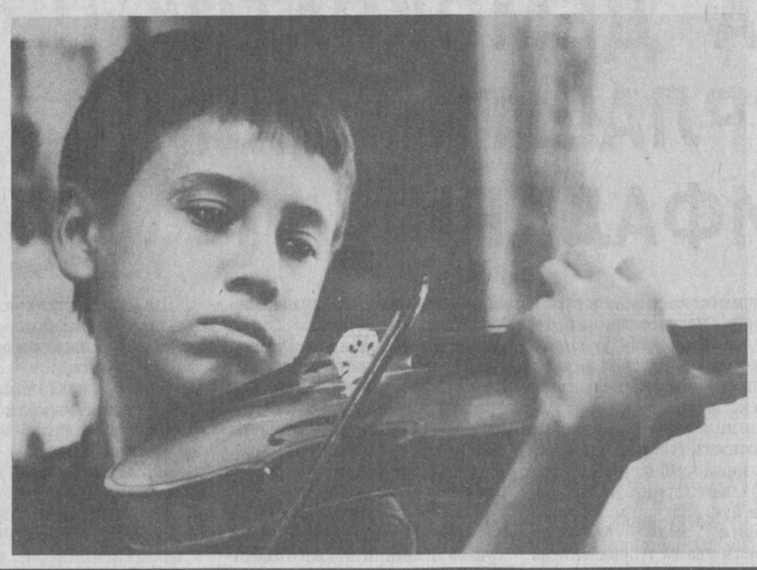

Дарҳақиқат, халқаро анжуманларда эътиборга тушган ҳар қандай кишининг қаерлик эканлиги суриштирилади ва табиийки, у ўз мамлакатининг яна бир бор тилга олинишига сабабчи бўлади.

Англиянинг Фалкстон шаҳрида ўтказилган жаҳон скрипкачиларининг энг нуфузли кўригида Даниэл фахрли бешинчи ўринни эгаллаганди. 11 ёшли ўзбекистонлик скрипкачининг бу муваффақияти ҳақида Англиянинг «Дейли мейл» газетаси ҳикоя қилиб, қуйидаги сўзларни ёзганди: **«Даниэл Холиқов фабрикада ишлаб чиқарилган скрипкада шундай мусиқа ижро этдики, ҳатто унга ҳар қандай етук профессионал ҳам ҳавас қилса арзийди».**

В. Успенский номидаги республика ихтисослаштирилган ўрта мактаб-интернати ўқувчиси ёш скрипкачи Даниэл Холиқовнинг бугунги кунда юртимиз шарафини дунёга таратаётганлиги, унинг ижрочилик маҳоратини ошириш, халқаро кўрикларда муваффақиятли қатнашишини таъминлаш мақсадида Президент Ислом Каримов номидан нодир мусиқа асбоби топширилди. Бу скрипка италиялик таниқли уста Пьер Лоренсо Вангелисти томонидан 1760 йилда ясалган. Мазкур машҳур мусиқа асбобида Даниэл чаладиган куйлар, оҳанглар мамлакатимиз довруғини янада кенг ёйишга, ўзини не-не сарҳадлар оша танитишга хизмат қилади.

АМИР ТЕМУР ВА ТАРБИЯ

Наманган вилояти Янгиқўрғон тумани маданият ишлари бўлими туман хотин-қизлар қўмитаси билан биргаликда «Аёллар тарбиясида соҳибқирон Амир Темурнинг роли» темаси асосида туман хўжаликлари, қишлоқ ва посёлкалар қошидаги маданият уйларида «Қайнона-96» кўрик-танловининг 1-босқичи ўтказилмоқда. Кўрик-танловнинг асосий мақсади ҳозирги кунда жамиятнинг асосини ташкил этувчи оила мустаҳкамлигини таъминлаш, оилада қайнона ва келин муносабатларини яхшилаш, ўзбекона урф-одатларимизга хос ахлоқий фазилатларни турмуш тарзида барқарорлаштиришдан иборатдир. Мазкур кўрик-танлов жойларда ўтказилаётганлиги сабабли ташкилий қўмита аъзолари томонидан танловда фаол қатнашаётган жамоалар аниқланиб туманда ўтказиладиган туман биринчилиги учун йўлланмалар берилмоқда. Ана шундай натижаларга эришган жамоалардан «Заркент», «Паромон», «Туркистон» жамоа хўжаликлари аъзолари якунловчи кўрик-танловда иштирок этиш ҳуқуқига муяссар бўлдилар.

Гулнора ҚУРБОНОВА.

БЕШ ЙИЛЛИК ТЎЙГА БАҒИШЛАНДИ

Мана «Ўзбекистон — Ватаним маним» кўрик-танловининг илк сарҳисоби қилинди. Бу тугади, деган гап эмас, юртбошимиз айтганларидай у эндигина бошланди.

Аввал бошдан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон — Ватаним маним» кўрик-танловини ўтказиш хусусидаги қарорини барча ижод аҳли мамнуният билан кутиб олди. Бу ўзига хос маданий тадбирни ўтказиш халқимиз ҳаётида қувончли воқеа бўлиш билан бирга муҳим маърифий аҳамиятга эгадир. Шунингдек, қўшиқ санъатининг ривожига муносиб ҳисса қўшади.

Жумҳурият Халқ таълими вазирлиги, Республика бастакорлар уюшмаси ҳамда ижодкорлар ташаббуси билан боғча болалари ва мактаб ўқувчиларига мўлжалланган турли жанрларда қўшиқлар яратилди. Ана шу қўшиқлардан 20 таси сараланиб, бир гулдаста тузилди ва у мустақилликнинг беш йиллигига бағишланди.

Мазкур қўшиқлар тўпламига кирган «Соғлом авлод қўшиғи», «Хумо қўшим», «Қўлимизда байроқча», «Ватанжоним — Ватаним», «Пиёда аскарлар қўшиғи», «Баҳор қўшиғи» каби ашулалар болалар боғчалари тарбияланувчиларига, қолганлари эса мактаб ўқувчилари учун мослаб ёзилган. Танланган қўшиқлар яккахон, хор ва яккахон — хор бўлиб ижро этиш учун мўлжалланган.

Болаларда Ватанга меҳр-муҳаббат туйғуси қўшиқлар, куйлар орқали уйғотилса, бу уларнинг дилида бир умр қолади, ҳаётида ҳамиша ҳамроҳ бўлади, келажакда баркамол ва олижаноб инсонлар бўлиб етишишга кўмаклашади.

Қўшиқлар тўплами бадиий ҳаваскорлик тўгаракларида, мактаб ва боғча мусиқа раҳбарларининг амалий ишида дастёр бўлади, деган умиддамиз.

Китоб 50 минг нусхада чоп этилди.

Ҳабибулло РАҲИМОВ,
М. Ашрафий номидаги Тошкент давлат Консерваториясининг доценти.

БОЛАЛАРНИ СЕВАМАН

(Давоми.боши 1- бетда.)

— Аввало болаларга инсоний хислатларни сингдиришга ҳаракат қиламан. Негаки, бу жабҳа бирламчи ҳисобланади.

Назаримда болаларнинг ёш хусусиятларини эътиборга олган ҳолда иш юритиш керак. Уларнинг билимга бўлган иштиёқларини сўндириб қўймаслик учун турли усуллардан — дидактик ўйинлардан фойдаланиб, дарс ўтишга тўғри келади.

— Янги ўқув йилидан бошлаб барча мактабларда лотин ёзуви бошланғич синфданоқ ўқитилади. Сиз бунга тайёрмисиз?

— Албатта, мен бунга тайёрман. Бу ёзувни ўзига хос нозикликлари ва грамматик жиҳатларини тўлиқ ўргандим.

— Айнан шу касбни танлашингизга сабаб нима?

— Биринчидан, болаларни севаман, иккинчидан, онам ҳам тарбиячи-педагог бўлганликлари боис, бу касбни эгаллашни ёшликдан орзу қилганман.

— Мустақил юртимизнинг келажак авлодлари қандай бўлиши керак, деб ўйлайсиз?

— Мустақил юрт фарзандлари, аввало, ҳар томонлама билимдон, зукко ва олган билимларини ҳаётга татбиқ эта оладиган бўлишлари,шунингдек ўз она тилимиз билан биргаликда бошқа чет тилларини ҳам мукаммал эгаллашлари шарт деб ўйлайман. Чунки чет тилини билган жаҳонни танийди, деб бежиз айтишмайди.

— Суҳбатимиз якунида ўзингизга ўхшаган ёш мутахассисларга тилакларингиз.

— Мен ўйлайманки, олий даргоҳни битириб, эндигина мактаб остонасига қадам қўяётган ёш мутахассислар худди менингдек ҳаяжонли дақиқаларни бошидан кечириб, Билимлар кунини сабрсизлик билан кутишаётган бўлса, ажабмас. Ушбу берилган фурсатдан фойдаланиб, уларнинг барчасига бу шарафли касбни янада пухта эгаллашларини истайман ҳамда уларни Ўзбекистонимизнинг беш йиллик муборак тўйи билан муборак этаман!

— Самимий суҳбатингиз учун, раҳмат! Сизга ҳам келажакдаги таълим бериш ҳамда тарбиячилик фаолиятингизда улкан зафарлар тилаб қоламиз.

Суҳбатдош Сайёра ШОДИЕВА.

КУЛГАНИМИЗ — ҚУВОНЧГА ТЎЛГАНИМИЗ

Бир киши йўлдошлари билан саёҳат қилиб юрарди. Кунларнинг бирида деди:

— Сизлар нарироқ бориб турингглар. Мен ўзим билан ўзим гаплашиб олишим керак.

* * *

Бир киши пўстинни тескари, яъни жунини ташқарига қилиб кийиб юрарди. Одамлар нимага бундай қилганини сўрашганда, у жавоб берди:

— Агар жунини ичкарига қилиб кийишни яхши деб ҳисобланганда, қўйларнинг жуни ташқарига қилиб яратилмас эди.

* * *

Бир киши довдирга деди:

— Одамларни тўплаш учун далада карнай чалсанг, сенга тўрт кумуш танга бераман.

Шунда довдир деди:

— Бир вақтда икки ишни бажариш, яъни ҳам юриш, ҳам карнай чалиш қўлимдан келмайди. Кел, мана бундай шартлашамиз: мен юраман, сен карнай чаласан...

* * *

Бир шоир машҳур хасис одамникида меҳмон бўлди. Меҳмондорчиликдан сўнг шоирдан сўрадилар:

— Уша хасис билан ким бирга овқатланиши мумкин?

— Фақат пашшалар, — деб жавоб берди шоир.

Ориф ФАРМОН тайёрлади.

ЎЛКАМ

Бунча кўркам,
Яшнар ҳар дам,
Мустақилдир
Менинг ўлкам!

Дилбархон ТУРДИЕВА,
Хўжаобод туманидаги 13-мактабнинг 6-синф ўқувчиси.

Касаба уюшмалари ҳаёти

МУКАРРАМ КУННИНГ ИҚБОЛИ

Мустақиллик шабадасидан дилларимиз энтикаётган шу кунларда, шукроналик туйғуси ва қутловлар ҳар биримизга аъло кайфият бағишлаётир. Узбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитасига бириккан ташкилотлар жамоалари ҳам бу қутлуғ кунни ёруғ ният ила кутиб олишди.

Бозор иқтисодиёти даврида таълим-тарбиянинг мақсади ва вазифаларини ҳал қилишда касаба уюшмаси қўмиталарининг сезиларли иштироки бор. Бугунги кунда олий ва ўрта махсус маълумот ҳақидаги дипломнинг ўзи жамият тараққиёти учун етарли бўлмай қолди. Эндиликда халқ хўжалигига шунчаки дипломли кадрлар эмас, балки ихтисослик малакаси ва билимларини пухта эгаллаган мутахассислар зарур. Бундай мутахассисларни тайёрлаб бериш, аввало, таълим тизими ходимларининг масъулиятли бурчидир. Бу борада тармоғимиз ходимлари бир талай ишларни амалга оширишди.

Мустақилликнинг беш йиллиги нишонланаётган йилда касаба уюшмаларининг фаолиятини янада жонлантириш мақсадида минтақавий семинарлар, ўқув машғулотлари уюштирилди. Термиз, Жиззах, Тошкент, Андижон, Навоий шаҳарларида 3—5 кунлик семинар ва анжуманлар ташкил этдик. Бундан мақсад таълим, фан ходимларининг манфаатларини ҳимоя қилиш, ижтимоий муҳофаза этиш масалаларига давр нуқтаи назаридан ёндашишдир.

Бугун — энг ёруғ, мукаррам кун. Мустақилликнинг шукуҳи ҳам, нурлари ҳам таралиб турибди. Шу қутлуғ кун муносабати билан Узбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси раёсати номидан барча фан арбобларини, устоз муаллимларни талаба ва ўқувчиларни, касаба уюшма ходимларини Истиқлолимизнинг 5 йиллиги, Билимлар куни муносабати билан табриклаймиз. Бу улуғ айёмда уларнинг ишларига файзу баракот, ўзларига эса куч-қувват ва мадад тилаймиз!

Иброҳим АБДУҒАНИЕВ,
Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси раиси, иқтисод фанлари доктори.

БОШИМДА ЎЗБЕКИСТОН

— Эсингдами Нормўмин,
Қизғанувдинг тўпингни.
Копток қилиб шунда мен
Тепдим бахмал дўппимни.
Хафа бўлдилар бирам
Бувижоним раҳматли:
«Не қилганинг, жон
болам,
Дўппи-ку бош давлати.
Бош давлати одамга
Ҳар нарсадан зиёда.
Дўппи танитар яна
Узбеклигинг дунёда...»
Қайга бормай мен бугун,
Дўппимдан танир жаҳон.
Ардоқлидир бошимда,
Давлатим — Узбекистон.

Абдулла НИСОРОВ.

«ДАМАС» — САХОВАТ РАМЗИ

Пойтахтимизнинг Собир Раҳимов туманидаги 100-мактаб-интернатда ҳаракат-таянч аъзолари бузилган болаларга ўрта мактаб маълумоти берилади. Республика миқёсида ягона ҳисобланган мазкур масканда бугун 200 нафардан ортиқ ўқувчи илм оляпти.

Дарҳақиқат, куни кеча ушбу даргоҳ жамоасининг қувончини кўрганингизда эди. Келинг, сизни ҳам бу қувончга шерик қилайлик.

Олдимизда турган қўшалоқ байрам Мустақиллигимизнинг беш йиллиги ҳамда Билимлар кунига қизғин тайёргарлик кураётган ўқитувчилар мактаб ҳовлисига тойчоқдек безатилган «Дамас» автомашинасининг кириб келаётганини кўриб, ҳайрон бўлиб қолдилар. Республика халқ таълими вазири ўринбосари Муртазо СУЛТОНОВ машинани ушбу мактаб учун совға эканлигини, шаҳримиздаги «Узавтотеххизмат» акционерлик жамияти томонидан берилаётганлигини айтганда эса барча қароғлардаги ҳайрат чексиз қувонч билан алмашди. Шунингдек, ушбу совғани топшириш маросимида Собир Раҳимов туман ҳокими муовини Шавкат Пўлатов ҳамда республика Таълим маркази дефектология бўлими бошлиғи Рихси Шомаҳмудовалар ҳам қатнашишди.

Кимдир ўйлаши мумкин, мактабга машина нимага керак? Тўғриси, мен ҳам шундай саволларга бордим. Аммо бу ҳақда мактаб ўқитувчиларидан сўровим саволларимни тўзғитиб юборди. Ҳа... машина болалар эҳтиёжи учун ишлатилади.

Дарҳақиқат, мазкур мактабнинг синф хоналари жиҳозларида Мустақиллигимизнинг, қадим аждодларимизнинг шижоати рамзларини кўрган бўлсам, ташқарига чиқиб ҳовлидаги «Дамас» автомашинасига боқиб бугунги биз қураётган демократик давлатимизнинг саховати рамзини кўргандек бўлдим.

Алишер НАЗАР.

ТОПҚИРЛИК МАШҚИ

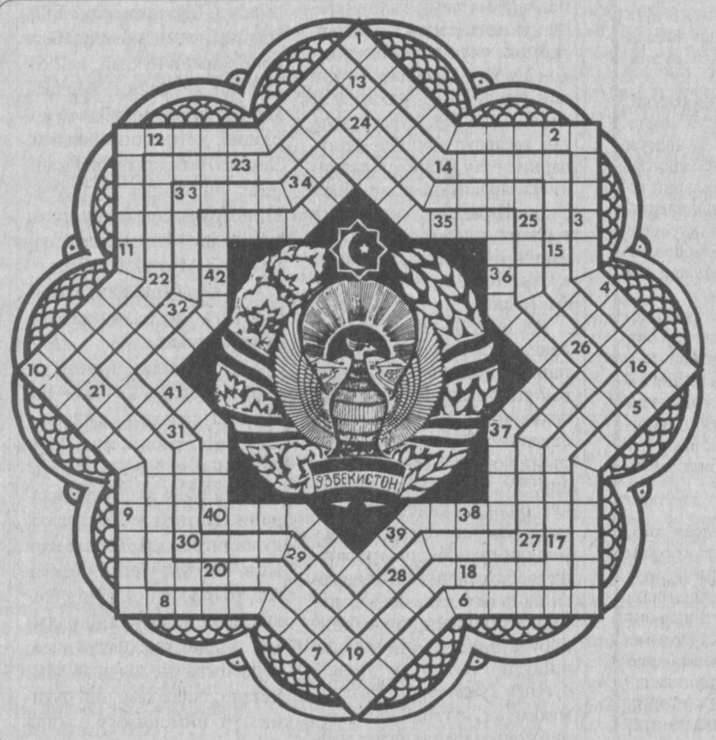

Азиз муштарийлар! Қуйида таърифлари баён этилган сўзлар шаклда «занжир» ҳолида ёзилади.

1. Заминнинг сайқали номини олган тарихий шаҳар. 2. Узбекистонда ишлаб чиқарила бошланган автомобиль маркаси. 3. Миллий пул бирлигимиз. 4. Алишер Навоий ғазали билан айтиладиган мумтоз ашула. 5. Марказий Осиёдаги республика. 6. Таниқли устоз, хонанда, ўзбек театри саҳнаси устаси, халқ артисти. 7. Фарғона водийсидаги вилоят. 8. Республика пойтахти. 9. Жиззах вилоятидан оқиб ўтувчи дарё. 10. Ўзбек халқ қаҳрамонлик достонидаги йигит. 11. Тоғ-ўрмон қўриқхоналаридан бири. 12. Қадимий Хиванинг меъморлик обидалари билан танилган Шаҳристон маскани. 13. Миллий ипак газлама. 14. Тошкентда сўнгги йилларда мунтазам ўтказилаётган халқаро теннис мусобақаси. 15. Торли, миллий мусиқа асбоби. 16. Самарқанд шаҳрининг қадимий майдони. 17. Ёзувчи Худойберди Тўхтабоевнинг «Қасоскорнинг олтин боши» романи қаҳрамони. 18. Машҳур ўзбек халқ эртакларидан бирининг қаҳрамони. 19. Узбекистон Республикаси олий нишонларидан бири. 20. Қорақалпоғистон ҳудудидан илк бор топилган милоддан 4—2 минг йил олдинги даврга мансуб қазилма, маданий ёдгорлик. 21. Сопол буюмлари билан жаҳонга танилган маскан. 22. Фарғона вилоятидаги ёқилғи маъданлари кони. 23. «Ўзбекистон — келажаги буюк...». 24. Туркигўй халқлар яшаб келаётган Марказий Осиёдаги ҳудуд. 25. Ўзбек мумтоз шоираси. 26. Таниқли ўзбек геолог олими, давлат мукофоти номзоди. 27. Мирзо Улуғбек расадхоналари харобаларини топган, республикамиздаги ўтмиш обидалари тадқиқотчиси, археолог олим. 28. Қарши шаҳрининг V-XIV асрлардаги номи. 29. Республикамизда таркиб топаётган иқтисодиёт. 30. Ўзбек халқ рақс куйи. 31. Тараққиёт асоси, осойишталик. 32. Марказий Осиёда милоддан аввалги I-III асрлар ҳукм сурган давлат. 33. Маълум бир ҳудудда яшовчи кишилар мажмуи. 34. Она юртимиз ҳудудида мавжуд бўлган энг қадимий давлатлардан бири. 35. Халқимизга мансуб, сўз усталари баҳси. 36. Тошкент вилоятидаги шаҳар. 37. Қадимдан давлатнинг бош идораси. 38. «Шашмақом» таркибидаги мақом. 39. Кумир конларидан бири. 40. Узбекистоннинг яна бир автомобили маркаси. 41. Республикамиз билан «Абадий дўстлик»алоқаларини боғлаган мамлакат пойтахти. 42. Узбекистондаги кўҳна шаҳар.

Тузувчи Фозилжон ОРИПОВ.

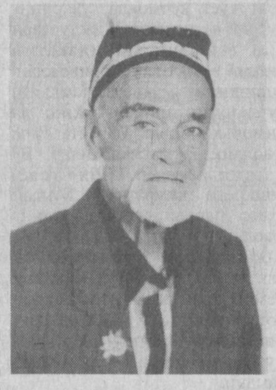

ИБРАТЛИ ЦИР

Қутлаймиз!

Назиржон Каримов асли қўқонлик. У дастлаб Қўқон шаҳридаги билим юртини, сўнгра Фарғона давлат педагогика институти тил ва адабиёт бўлимини тугаллаган. Педагогик иш фаолиятини 1932 йилда Андижон вилоятининг Хўжаобод тумани Ширмонбулоқ қишлоғидаги мактабда тил ва адабиёт фанидан дарс бериш билан бошлади. У умрининг 62 йилини келажагимиз бўлган ёш авлодни тарбиялашдек масъулиятли, серташвиш, аммо ниҳоятда савобли иш бўлган мураббийлик касбига бағишлади. Меҳнат ва уруш фахрийси қатор-қатор мукофотлар билан тақдирланди.

Устознинг турмуш ўртоғи Турсуной опа Қодирова ҳам ўзининг 50 йиллик умрини таълим-тарбия соҳасига бахшида этди. Отахоннинг 9 нафар фарзанди бор. Улар турмушнинг турли жабҳаларида самарали фаолият кўрсатаётирлар...

Катта эҳтиромга лойиқ бўлган Назиржон Каримов Мустақиллик байрами куни 80 ёшга тўладилар. Устозга тилагимиз — ҳамиша саломат бўлинг, барчага ўрнак ҳаётингиз юлдуздек порлайверсин. Мустақиллик берган ғўзал ҳаётимизни нурга — гулга тўлдириб юринг.

Эҳтиром ила, бир гуруҳ шогирдларингиз.

Ма'рифат
ТАЪСИС ЭТУВЧИЛАР:
Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси.

Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи Ҳалим САЙДОВ.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 20.
Рақам ва далилларнинг ҳаққонийлиги учун мақолалар муаллифлари масъулдирлар. Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.
МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32.
ТЕЛЕФОНЛАР: масъул котиб — 36-54-17, хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 36-55-58.
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.
Навбатчилар: Дилбар ХУЖАЕВА,Асқар ШОКИРОВ.

ИНДЕКС: 64595 Буюртма Г.-0446. Тиражи 32041. Ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2 босишга топшириш вақти — 20.00. Топширилди — 20.00. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.